LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje $12.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c

NO. 47 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, LAPKRIČIO [NOVEMBER] 25, 1977 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ METAI 66-IEJI

KRISLAI

Ką pasakys istorija?
Neišnaudota proga
Nusipelniusios sveikinimą
Darbai neatitinka žodžius
Nusivylimas didėja
Pagalvokime ir skubinkimės!

A. BIMBA

Dabar visur kunkuliuoja spekuliacijos apie Egipto prezidento Sadato kelionės į Izraelį rezultatus. Kaip juos įvertins istorija? O gal klydo tie, kurie jo kelionę kritikavo ir smerkė?

Jis buvo pirmas arabiškų kraštų vadas su Izraelio vyriausybės žmonėmis sėsti prie vieno stalo ir tartis. Iki šiol, per visą Izraelio egzistenciją, nei vienos šalies nei prezidentas, nei karalius tiesioginiai su izraeiliečiais nesitarė, nei viena šalis net nepripažino teisės Izraeliui kaipo valstybei egzistuoti.

Tokia tų šalių politika davė Izraeliui pasiteisinimą nuo kojų iki galvos apsiginkluoti. Tuo pačiu pasiteisinimu ir Jungtinių Valstijų vyriausybės Izraelį aprūpino moderniškiausiais karo pabūklais.

Gal dabar kai kurios ir kitos arabiškos šalys pakeis tą savo negatyvų nusistatymą ir pradės tiesioginiai tartis su Izraeliui? Gal tas atkels vartus į pastovią taiką Vidurio Rytuose? O tokia taika šiame pasaulio kampe puikiai pasitarnautų ir pasaulinės taikos reikalui.

Į tuos klausimus atsakys tiktai istorija. Ims nemažai laiko. Laimingi bus tie, kurie tos dienos susilauks.

□

Pastebėjau, kad su filmais iš Tarybų Lietuvos LDS prezidentas Servit Gugas jau lankėsi Binghamton, N. Y. ir Bridgeport, Conn. Ypač Binghamtone parengimas puikiai pavykęs.

Kodėl nebuvo pasinaudota proga suruošti jam filmų rodymą New Yorke? Juk jam vykstant į Bridgeportą būtų buvę labai paranku užsukti ir į New Yorką ir praleisti šeštadienio popietę. Šios apylinkės LDS kuopos neatliko savo pareigos.

□

Šiomis dienomis įvykusiame dideliame moterų sąskrydyje Houston mieste dalyvavo net trys prezidentų žmonos: prez. Johnson, prez. Fordo ir dabartinio prezidento Carterio. Suvažiavime jos visos kalbėjo ir balsavo už lygių teisių pataisymą prie konstitucijos. Jos domisi politine veikla ir nusipelno visų geros valios amerikiečių nuoširdų sveikinimą.

Netenka abejoti, kad jų aktyvus dalyvavimas padėjo padaryti šį moterų sąskrydį tokiuo dideliu ir sėkmingu.

□

Kaip suderinti prezidento Carterio žodžius apie žmogaus teises su jo pasikvietimu Irano karaliaus Reza Pahlavio ir tokiuo iškilmingu jo pasitikimu? Pahlavi yra fašistinis diktatorius pilna to žodžio prasme. O mūsų prezidentas jį vadina geriausiu, ištikimiausiu Amerikos talkininku.

□

Carterio prezidentavimu nusivylimas organizuotuose darbininkuose auga dienomis. Net jau ir aukštieji Amerikos Darbo Federacijos-Industrinių Organizacijų Kongreso (AFL-CIO) lyderiai pradeda jį viešai kritikuoti už nevykdymą per rinkimus sudėtų pažadų.

Toks nusivylimas reiškiamas ir demokratais Kongrese. Jie kontroliuoja abudu Kongreso butus. Daugelis jų taipgi buvo išrinkti tik dėka darbo unijų pagalbos. Bet iki šiol nei iš prezidento, nei iš kongresmanų nesusilaukta jokių rimtų pastangų užkirsti kelią kainų, infliacijos, nedarbo kilimui.

□

Tik kelios trumputės dienos bepaliko iki "Laisvės" vajaus pabaigos. Kaip žinia, vajus turi baigtis su gruodžio pradžia.

Ar kiekvienas laisvietis ir laisvietė esame jau padarę viską, kas galima ir ką galime padaryti, kad visi vajaus pasibrėžti tikslai būtų šimtu procentų pasiekti?

Pagalvokime ir skubinkimės tai padaryti . . .

Už prekybos plėtimą ir gerinimą santykių tarp JAV ir TSRS

Lapkričio 14-15 dienomis buvo atlaikytas penktas metinis Amerikos-Tarybų Sąjungos Prekybos ir Ekonomikos Tarybos susirinkimas. Įdomu, kad susirinkimą pasveikino abiejų šalių prezidentai—Jimmy Carter ir Leonid Brežnev. Sveikinimo laiške prezidentas Carteris storai pabrėžė, kad šios šalies vyriausybė pilnai stoja už plėtimą prekybos tarp abiejų šalių ir bendrai gerinimą santykių. Taip pat ir prezidentas Brežnevas savo sveikinime iš Maskvos pabrėžia svarbą plėsti prekybą ir gerinti santykius.

Kaip žinia, šiandien prekyba tarpe Jungtinių Valstijų ir Tarybų Sąjungos nėra patenkinanti. Jai plėstis neduoda mūsų Kongreso uždėti suvaržymai. Nuo čia ir reikėtų pradėti prekybą plėsti, tuos varžtus tuoj pašalinant. Apie tai turėjo ir prezidentas Carteris prisiminti savo sveikinime.

Iš Tarybų Sąjungos pusės, sakė Brežnevas, nebus gailėtasi pastangų plėsti ir vystyti ekonominius santykius su Amerika pilnos lygybės ir abiems pusėms naudingu pagrindu.

Washingtonas. — Kalbama, kad Egipto prezidentas parašė savo atsiminimus, kurie busią išleisti 1978 metais Jungtinėse Valstijose ir kitose šalyse. Atsiminimuose, tarp kitko, esą atidengtos visos slaptybės iš 1973 m. karo su Izraeliu.

Smerkia Ispanijos komunistų sekretorių

Šiuo laiku Amerikoje lankosi Ispanijos Komunistų Partijos pirmasis sekretorius Santiago Carrillo, kuris, kaip žinia, viešai yra pasisakęs prieš kitų šalių, ypač Tarybų Sąjungos ir kitų socialistinių kraštų, komunistų partijų politiką ir vadovybę. Amerikos Komunistų Partijos sekretorius Gus Hall jį išvadino "streiklaužiu." Mat, prieš kelias dienas jis buvo pakviestas kalbėti į New Haven, Conn., Yale Universitete, kurio darbininkai streikuoja. Streikierių unijos vadai prašė jį atmesti pakvietimą, kol streikas tęsiasi. Bet Carrillo nepaklausė ir per pikieto liniją įmaršavo į salę ir pasakė studentams ir profesoriams kalbą. Šitaip elgtis jokiam pažangiam veikėjui nepridera, neleistina.

Labai retas susitikimas

Gus Hall [dešinėje] ir I. Bilen

Neseniai įvyko Amerikos Komunistų Partijos ir Turkijos Komunistų Partijos delegacijų pasitarimas. Turkų delegacijai vadovavo sekretorius I. Bilen, o amerikinei—sekretorius Gus Hall.

Susitikime buvo tartasi tokiais klausimais, kaip ginklavimosi lenktynės, naujo karo pavojus Vidurio Rytuose, Cyprus saloje ginčai tarpe turkų ir graikų ir t. t. Abidvi delegacijos pasižadėjo bendromis jėgomis kovoti už detentę, pasaulinę taiką ir nusiginklavimą.

Hyderabad, Indija. — Lapkričio 20 dieną šioje Indijos dalyje siautėjusi baisi audra paliko apie 10,000 žmonių užmuštų ir paverstų šimtus tūkstančius benamiais.

Vaizdas salėje moterų konferencijai užsidarant

Houston, Texas.—Lapkričio 21 d. Nacionalinė Moterų Konferencija baigė savo sesijas ir užsidarė. Konferencija laikoma labai sėkminga. Joje dalyvavo 2,000 delegačių iš visų šalies kampų.

Konferencija priėmė plačią programą kovai už pilnas moterims teisės visose srityse.

Visus naciškus karo kriminalistus išdeportuot

Brooklynietė kongresmanė Elizabeth Holtzman sako, kad šioje šalyje yra prisiglaudusių daugiau kaip 150 baisiųjų naciškų karo kriminalistų. Ji ragina visus amerikiečius reikalauti, kad Washingtono valdžia tuos žmogžudžius išdeportuotų.

Mrs. Holtzman sako, kad jinai nesutinka su tais, kurie sako, kad praeity jų papildytas kriminalystes reikia pamiršti, kad šitie kriminalistai dabar jau seni žmonės ir neapsimoką juos bausti.

Kaip žinoma, tarp kongresmanės minimų karo kriminalistų yra keletas ir lietuvių.

Paryžius. — Irano karalius Riza Pahlevi prižadėjo prancūzams, kad jie iš Irano gaus bilijonų dolerių vertės užsakyma visokių pramonės ir žemės ūkio produktų. Prancūzijos politikieriai šiuo pažadu labai susižavėję.

Orlando, Fla. — Čia susirinkę Republikonų Partijos šulai Reagan, Connally ir Baker susitarė suvienytomis jėgomis pradėt pulti prezidento Carterio administraciją. Jie jau ruošiasi būsimiems prezidentiams rinkimams.

Nauja sutartis

Berlynas. — Šiomis dienomis tapo pasirašyta sutartis tarp Vietnamo Socialistinės Respublikos ir Vokiečių Demokratinės Respublikos dėl bendradarbiavimo apšvietos srityje. Už vokiečius sutartį pasirašė Apšvietos ministras Margot Honecker, o už vietnamiečius—Nguyen Thi Binh. Sutartis tęsis iki 1980 metų pabaigos.

Ir Japonijoje stiprus taikos judėjimas

Tokyo. — Lapkričio 13 d. savaitgalyje Japonijos sostinėje įvyko labai aktyvus taikos šalininkų sąskrydis. Iš visų šalies kampų suplaukė daugiau kaip 1,000 taikos aktyvistų pakelti protesto balsą prieš Japonijos branduolinį ginklavimąsi.

Konferenciją sušaukę Japonijos Komunistų Partija ir įvairios studentų, moterų, unijistų grupuotės. Konferencija reikalavo, kad Jungtinės Valstijos iškraustytų savo militarines bazes iš Japonijos.

Skirtumai tarp baltųjų ir juodųjų algų tebedidėja

Ann Arbor, Mich. — Michigano Universitetas plačiai ištyrė 5,000 šeimų metines pajamas per pastaruosius 10 metų. Šiais laikais nestinga nuomonių, kad skirtumas tarpe juodųjų ir baltųjų šeimų metinių pajamų laipsniškai kasmet mažėja. Universiteto tyrinėjimai tokias nuomones paneigia. Jie parodo, kad laipsniškai kasmet tas skirtumas tebedidėja.

Prie augimo žymiai prisideda nedarbo siautėjimas. Daug didesnis procentas bedarbių tarpe juodųjų darbininkų, negu tarp baltųjų.

Paimkime algų didėjimo klausimą. Tyrinėjimas parodo, kad per pastaruosius aštuonerius metus, bendrai paėmus, baltųjų darbininkų valandinė alga pakilo apie vienu doleriu, tuo tarpu juodųjų darbininkų tepakilo 45 centais! Tai labai, labai didelis skirtumas.

Maskva. — Lapkričio 11 dieną tarybinė vyriausybė pasiuntė Angolos respublikai sveikinimą jos dvimetinio jubiliejaus proga.

Manila. — Filipinų salos šiaurėje užėjus baisi audra lapkričio 15 d. pridarė neapsakomai daug žalos. 80 žmonių atėmė gyvybę, o apie 50,000 pavertė benamiais.

Egipto prezidentas apie savo misijos Izraelyje tikslus

Praeitą sekmadienį, lapkričio 20 dieną Egipto prezidentas Sadatas atvyko į Izraelio miestą Jeruzalimą ir Izraelio parlamento sesijoje išdėstė savo kelionės tikslus. Jis Izraelyje buvo sutiktas ir priimtas su didžiausiomis iškilmėmis.

Jo ši istorinė kalba, žinoma, buvo per radijo bei televizijos tinklus paskleista po visus pasaulio kampus. Ji pasiekė šimtus milijonų žmonių.

Sadato kalba buvo palyginti trumpa. Jis ją pradėjo su nusiskundimu, kad jo ši kelionė į Izraelį iššaukė tokią stiprią opoziciją visuose kituose arabiškuose kraštuose. Paskui kalbėjo apie karų nešama žmonijai nelaimę. Priminė buvusius du karus tarp Izraelio ir arabiškų kraštų. Pakartotinai savo kalboje prezidentas pabrėžė, kad šios kelionės vienintėlis tikslas yra taika, taika ir dar sykį taika. Ji nesanti nukreipta nė prieš vieną kurią šalį. Jis savo kalbą baigė užtikrinimu, kad jis nesiekiąs ir nenoris atskiros taikos tarp Izraelio ir Egipto. Tokia taika, girdi, nebūtų pastovi ir nepasitarnautų pasaulinės taikos reikalui.

Šiuo pareiškimu, matyt, Sadatas tikisi uždaryti burną tiems, kurie jo kelionei taip griežtai priešinosi.

Sadato kalbą Izraelio parlamentas palydėjo gausiais aplodismentais.

Prezidentas Sadatas meldžiasi prieš išvykimą į Izraelį.

Aišku, kad ši Sadato kalba Izraelio parlamente nepasako visko apie jo kelionės pasiekimus. Buvo atlaikyti platūs pasitarimai su Izraelio premjeru Beinu ir kitais aukštais pareigūnais. Apie šių patarimų konkrečius rezultatus gal sužinosime tik vėliau.

Ar įvyks angliakasių streikas?

Washingtonas. — Jau nuo spalio 25 dienos čionai eina derybos tarpe Jungtinės Angliakasių Unijos ir Bituminous Coal Operators Association. Vieną svarbų angliakasių reikalavimą asociacija jau griežtai atmetė. Jie reikalavo įrašyti į kontraktą, kad jie turi teisę panaudoti streikus privertimui vietinių kasyklų vedėjų pildyti kontraktą arba pagerinti sąlygas kasyklose.

Dabartinis kontraktas tarp unijos ir minkštosios anglies kompanijų pasibaigs gruodžio 6 dieną. Laiko nedaug beliko. Ar pavyks prieš susitarti dėl naujo kontrakto? Susitarimo pasiekimui perspektyvos esančios nelabai geros. Unija esanti pasiruošus uždaryti visas minkštosios anglies kasyklas su ta pačia diena, kai dabartinis kontraktas pasibaigs, o dėl naujo kontrakto nebus susitarta.

Pranešimuose iš derybų nieko nesakoma apie padėtį kietosios anglies pramonėje. Atrodo, kad jos neapima kietosios anglies pramonės savininkų ir kasėjų.

Amerikos miestų darbo jaunimo tragedija

Šioje nuotraukoje vaizduojama grupė jaunų bedarbių New Haven, Conn., susirinkusių prie vienos korporacijos darbininkų samdymo raštinės. O tokių vaizdų šiame mieste desėtkai kasdien. Jaunuoliai ieško darbo, bet jo nėra.

Valdiškais duomenimis, šiame mieste nedarbas tarpe jaunimo, bendrai paėmus, yra pasiekęs 25 procentus, o paėmus atskirai juoduosius ir ispaniškos kilmės jaunuolius—net 50 procentų! O New Havenas nėra jokia išimtis. Visoje šalyje nėra tokio miesto kuriame ši tragedija būtų nežinoma.

Sveikinkite savuosius per "Laisvę"

Su žiemos šventėmis, su Naujaisiais Metais sveikinkime savo artimuosius per laikraštį "Laisvę." Bus laikraščiui parama ir pasiekite visus su vienu parašymu. Bet nedelskite—tuojau prisiųskite savo sveikinimus. Kaina $10.00.

ADMINISTRACIJA

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	$10.00	United States, per 6 months	$ 5.50
Canada, Lat. Amer., per year	$10.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	$ 5.50
Foreign countries, per year	$12.00	Foreign countries, 6 months	$ 6.50

Tragiškesnį vaizdą sunku ir įsivaizduoti

Oklahoma City miestas yra vienas šios šalies industrinių didmiesčių. Didžiulė Western Electric kompanija viešai pasigyrė, kad ji turi darbą 58 darbininkams ir kad aplikacijos bus priimamos šeštadienį, lapkričio 12 dieną. Ta džiugi žinia pasiekė miesto bedarbius. Jau penktadienį, lapkričio 11 dieną, iš pat ryto prie kompanijos samdos raštinės pradėjo rinktis nešini kėdes, užklodes, pagalves bedarbiai. Jie visi buvo pasiruošę nors žemiau 30 laipsnių šaltyje budėti visą naktį ir šeštadienio rytą būti pirmutiniais įteikti aplikacijas.

Ar atspėsite, kiek jų buvo šeštadienio ankstyvą rytą su išpildytomis blankomis rankose? Ogi daugiau kaip 2,000! Visi išvargę, pabalę, sušalę . . .

Ar begalima įsivaizduoti baisesnį, liūdnesnį, tragiškesnį vaizdą?!

Iš tų dviejų tūkstančių pajėgių ir norinčių dirbti darbininkų tiktai 58 buvo laimingi ir gavo darbą!

Ar Oklahoma City nedarbo požiūriu yra išimtis? Nieko panašaus. Šiandien visoje šalyje nėra tokio miesto, kuris būtų geresnėje situacijoje.

Arabų vienybei naujas smūgis?

Egipto prezidento Sadato lankymąsi Izraelyje griežtai pasmerkė Sirijos, Libijos, Jordanijos ir kitų arabiškų kraštų vyriausybės bei Palestinos Išsilaisvinimo Organizacija. Jo šį žygį jos laiko dideliu, skaudžiu smūgiu arabų vienybei.

Ar šios Sadato misijos tikslas buvo tiktai pasitarti su Izraelio vadovybe, patirti jos nuomonę? Labai abejojama. Arabuose bijoma, kad Egipto prezidentas planuoja atskirą sutartį su Izraeliu. Jis, žinoma, sako nieko panašaus negalvojąs.

Gal ir taip. Gal jo šio drąsaus žygio tikslas tebuvo paspausti kitas arabų šalis suminkštinti savo nusistatymą link Izraelio ir tuo būdu pagerinti sąlygas pasiekimui Vidurio Rytuose pastovios taikos. Pagyvensime—pamatysime.

Klesti lietuvių ir lenkų tautų draugystė

Spalio Socialistinės Revoliucijos 60-mečio atžymėjimo proga Tarybų Sąjungoje lankėsi Lenkijos Liaudies Respublikos vyriausybinė-partinė delegacija, vadovaujama Edvardo Gereko. Ta pačia proga delegacija apsilankė ir Tarybų Lietuvoje. Lapkričio 4 d. delegacija lankėsi Lietuvos sostinėje "Garbės ženklo" ordino TSRS 50-mečio kuro aparatūros gamykloje ir buvo labai iškilmingai priimta. Čia kalbas pasakė Lietuvos Komunistų Partijos pirmasis sekretorius Petras Griškevičius ir svečias Edvardas Gerekas. Abudu labai džiaugėsi šiandien klestinčia lietuvių ir lenkų tautų draugyste.

Draugas Griškevičius savo kalboje pabrėžė:

"Lietuvos darbo žmonės didžiuojasi dideliais darbščios ir talentingos lenkų tautos laimėjimais socializmo statyboje, džiaugiasi dinamišku jos ekonomikos vystymu, jos kultūros klestėjimu. Liaudies Lenkijos tarptautinio autoriteto ir galios stiprėjimu.

Mes ne tik saugosime mūsų draugystę, bet ir negailėsime jėgų, kad ji kasdien, kasmet vis labiau klestėtų ir įsiliepsnotų negęstančia visanugalinčios brolybės ir proletarinio internacionalizmo ugnimi, kaip revoliucijos deglas, Lenino partijos įžiebtas prieš 60 metų.

Leiskite, draugai, jūsų vardu, visos lietuvių tautos vardu palinkėti Lenkijos Liaudies Respublikos komunistams, visiems darbo žmonėms naujų didelių pasiekimų kovoje už išsivysčiusios socialistinės visuomenės sukūrimą, už tėvynės klestėjimą, už tvirtą taiką pasaulyje."

Drg. Gerekas savo kalboje, tarp kitko, pasakė:

"Čia, Vilniuje, kaip ir kaimyniniuose rajonuose, ir iš viso jūsų respublikoje, gyvena daug lenkų. Mes džiaugiamės, kad jie aktyviai dalyvauja Tarybų Lietuvos vystyme, kad aukštai vertinamas jų indėlis į respublikos socialinę, ekonominę ir kultūrinę raidą. Kartu mes reiškiame dėkingumą už jiems užtikrintas sąlygas mokytis gimtąja kalba, išsaugoti ryšius su lenkų kultūra, palaikyti kontaktus su Lenkija.

Mus nepaprastai džiugina tai, kad Lietuvos Tarybų Socialistinė Respublika aktyviai dalyvauja plečiant visapusišką Lenkijos ir Tarybų Sąjungos bendradarbiavimą, ir kad šis indėlis nenukrypstamai didėja, aprėpdamas visas gyvenimo sferas.

Brangūs draugai ir bičiuliai!

Viešėdami Lietuvoje, mes džiaugiamės galimybe susitikti su jumis—vienos pagrindiniu respublikos ir Vilniaus įmonių kolektyvu. Iš visos širdies linkime jums—komunistams ir visiems kolektyvo nariams—tolesnių laimėjimų darbe ir visuomeniniame gyvenime. Taip pat linkime jums visiems, jūsų giminėms ir artimiesiems asmenines laimes.

Leiskite dar kartą padėkoti jums už tokį nuoširdų svetingumą, už pagarbos ir draugystės lenkų tautai žodžius."

Kas ką rašo ir sako

NE SVEIKINA, BET SMERKIA

Kunigų "Draugas" savo ilgą lapkričio 11 dienos vedamąjį pavadino "Pavojingas Valstybės departamento posūkis." Jį pasirašo J. Pr.

Kas per vienas tas posūkis ir kodėl jis taip "Draugo" redaktoriams pavojingas? Atsakymą surandame jose pirmosiose dviejose vedamojo pastraipose. Jose sakosna:

"The Washington Star" paskelbė informaciją spalio 2 d. ir ją perteikė United Press International agentūra. Toje informacijoje skelbiama, kad JAV nusistatė atsiklausti Sovietų Sąjungos, ieškodama detalių duomenų, kurių galėtų turėti apie 68 vadinamus nacių karo kriminalistus, tiriamus šiame krašte dėl galimų imigracijos įstatymų sulaužymų. Apie tai paskelbė Valstybės departamentas. Valstybės sekretoriaus pavaduotojas konsulariniams reikalams John DeWitt pranešė laišku kongresmanei Elizabeth Holtzman (dem., N.Y.), kuri kaltino, kad departamentas delsia rinkimą informacijų iš užsienio valstybių apie kaltinamus karo nusikaltimais žmones, gyvenančius JAV-se.

Savo laiške DeWitt pareiškė kongresmanei Holtzman, kad 30 dienų laikotarpyje bus nusiųstos 68 pavardės Sovietų Sąjungos užsienio reikalų ministerijai, klausiant informacijų, kokias Sovietų Sąjunga galėtų turėti apie šiuos asmenis. Kongresmanė Holtzman šį veiksmą aiškina, kad Valstybės departamentas pagaliau atsisakė delsimo politikos ir sutiko pravesti "nacių karo kriminalistų investigaciją JAV-se."

DeWitt taip pat pareiškė, kad Valstybės departamentas ieškos Sovietų pareigūnų informacijų kiekvienu ateity iškilsiančiu atveju ir drauge prašys informacijų iš Vakarų Vokietijos bei iš Berlyno dokumentų centro."

Mums gi atrodo, kad posūkis labai geras, nors jis padaryta ir labai pavėluotai. Taip reikėjo padaryti jau prieš daugelį metų. Bet, kaip žmonės sako, "geriau vėliau, negu niekados." Ir visi geros valios ir švarios sąžinės žmonės šį Valstybės departamento posūkį nuoširdžiai sveikina. Tarp jų randasi ir kongresmanė Elizabeth Holtzman. Baisieji naciški karo kriminalistai, kokios tautybės jie bebūtų, turi būti sumedžioti ir nubausti. Nemažai jų yra gavę prieglaudą mūsų šalyje. Jiems čia ne vieta. Jie turi būti surasti, iškelti ir atitinkamai nubausti.

Kodėl "Draugo" redaktoriams tokia perspektyva taip pavojinga?

Nėra jokia paslaptis, kad tarpe tų kriminalistų randasi ir lietuvių. Kodėl tie redaktoriai taip bijo, kad ir jie gali būti demaskuoti ir nubausti? Kodėl jie taip savo galvas guldo už tuos kriminalistus?

Ką bendro su jais turi kunigas J. Pr. , kad jis smerkia šį teisingą Valstybės departamento posūkį?

BŪTA SIŪLYMŲ PRIEŠ RESPUBLIKŲ TEISES

Kaip jau žinoma, svarstant naujosios tarybinės konstitucijos projektą, iš visų plačiosios šalies kampų suplaukė šimtai įvairiausių pasiūlymų. Iš prezidento Brežnevo pranešimo TSRS Aukščiausiosios Tarybos sesijoje sužinoma, kad būta pasiūlymų labai apriboti tarybinių respublikų teises, o iš jų bene pačią svarbiausią teisę iš Sąjungos išstoti visiškai panaikinti. Konstitucinė komisija šios rušies pasiūlymus griežtai atmetė. Brežnevas aiškina:

"Kaip žinoma, Tarybų Sąjungoje susiformavo nauja istorinė žmonių bendrija—tarybinė liaudis. Kai kurie draugai—tiesa, jų labai nedaug—padarė iš to neteisingas išvadas. Jie siūlo įvesti į Konstituciją vieningos tarybinės nacijos sąvoką, likviduoti sąjungines ir autonomines respublikas arba smarkiai apriboti sąjungtinių respublikų suverenumą, atėmus teisę joms išstoti iš Tarybų Sąjungos, teisę palaikyti santykius su užsienio valstybėmis. Tos pačios krypties yra pasiūlymai panaikinti Tautybių Tarybą ir įsteigti vienerių rūmų Aukščiausiąją Tarybą. Manau, kad tokių pasiūlymų klaidingumas aiškus. Socialinė-politinė tarybinės liaudies vienybė visiškai nereiškia, kad išnyksta nacionaliniai skirtumai. Nuosekliai vykdydami lenininę nacionalinę politiką, mes, sukūrę socializmą, kartu—pirmą kartą istorijoje—sėkmingai išsprendėme nacionalinį klausimą. Neišardoma yra tarybinių tautų draugystė, komunizmo statybos procese jos nepaliaujamai suartėja, savitarpiškai turtėja jų dvasinis gyvenimas. Bet mes pasuktume pavojingu keliu, jeigu pradėtume dirbtinai forsuoti šį objektyvų nacijų suartėjimo procesą. Dėl to primygtinai perspėjo V. Leninas, ir nuo jo priesakų mes nenukrypsime.

Tokio pat likimo komisijoje susilaukė ir pasiūlymas žymiai prailginti vietiniu tarybų deputatų tarybos pustrečių metų terminą. Brežnevas sako:

"Gyvai buvo svarstomas straipsnis, kuriuo nustatomas vietinių Tarybų įgaliojimų pustrečių metų terminas. Gauta nemaža pasiūlymų nustatyti penkerių metų terminą, kad deputatas galėtų geriau įsigilinti į savo pareigas ir dirbti efektyviau. Bet juk dėl to smarkiai sumažėtų skaičius darbo žmonių, kurie Tarybose išeina valstybės valdymo mokyklą. Jeigu deputatas, išrinktas dvejiems su puse metų, gerai dirba, tai kas kliudo iškelti jo kandidatūrą antrą kartą? Taip, beje, ir daroma: daugiau kaip pusė deputatų išrenkama antrą kartą, kas padeda išlaikyti perimamumą Tarybų darbe. Taigi, mums atrodo, kad šio straipsnio keisti nereikia."

NE BLIZGUČIAI, BET KASDIENINIO GYVENIMO TIKROVĖ

Clevelando smetoninininkų "Dirvoje" (spalio 10 d.) Rimas Daigūnas straipsnyje "Nauja Sovietų Sąjungos konstitucija: blizgučių ir kuokų sandėlis" drožia:

"Brežnevo konstitucijos projektas garantuoja sovietų piliečiui teisę į darbą, poilsį, mokslą, nemokamą gydymą, gyvenamų patalpų parūpinimą, teisę praktikuoti religiją ir teisę į ateistinį veikimą.

Visos teisės dabartinėje konstitucinėje praktikoje, kitame aspekte, yra standartine frazeologija, nesudaranti esminio konstitucijos elemento, nei pažado konkretumo. Tai vis blizgučiai ant Kalėdų eglutės, visai nematant pačios eglutės."

Vienas iš dviejų: Rimas yra toks ignorantas, jog tiesos apie Tarybų Sąjungą nežino ir nesistengia sužinoti, arba jis tiksliai ją slepia nuo to laikraščio nelaimingų skaitytojų.

Paimkime tuos "blizgučius ant eglutės" atskirai.

Teisė į darbą. Ar Tarybų Sąjungoje siautėja nedarbas, kaip, pav., mūsų Jungtinėse Valstijose? Ne! Tarybų Sąjungos nedarbas nežinomas. Kas tik nori ir pajėgia dirbti, yra aprūpintas darbu.

Teisė į poilsį. Visi žino, kad visiems tarybiniams žmonėms poilsis yra prieinamas ir jie ta teise plačiausiai naudojasi, kuo negali pasididžiuoti kapitalistinių kraštų darbo žmonės.

Teisė į nemokamą mokslą: Kiekvienam tarybiniam jaunuoliui durys į mokslą plačiausiai atidarytos. Tai irgi faktas, kurį užginčyti gali tiktai paskutinis ignorantas.

Teisė į nemokamą gydymą: Tarybų Sąjungoje ji pilniausiai praktikuojama. Tai žino visas pasaulis.

Tai visa piktos valios Rimui Daugūnui tik "blizgučiai ant Kalėdų eglaitės!

ŽYMIOJO DAILININKO VIEŠNAGĖS LIETUVOJE ĮSPŪDŽIAI

Praeitą vasarą dailininkas prof. Vytautas K. Jonynas Tarybų Lietuvoje praleido apie 30 dienų. Jam išvykstant savaitraščio "Gimtasis kraštas" bendradarbis Vilius Baltrėnas paklausė, kokį paveikslą apie nudienį Lietuvos gyvenimą po antrosios jo viešnagės jis parsiveža į Ameriką. Dailininkas jam atsakė:

— Pirmiausia, gerbiamas profesoriau, gal keletą žodžių apie nūdienį mūsų gyvenimo paveikslą, kurį išsivežate po antrosios savo viešnagės.

— Manau, galiu drąsiai sakyti: susidariau platų, išsamų vaizdą. Dinamiškas Lietuvos gyvenimas šiandien reiškiasi jos ekonomikoje ir kultūroje. Geri keliai, išplėstas susisiekimo tinklas aptarnauja abu sektorius. Supramonintas žemės ūkis, elektrifikacija ir mechanizacija, dujotiekis nulėmė milžiniškus pasikeitimus. Didelį įspūdį palieka pramonės įmonės, miestų statyba, kolūkiai ir tarybiniai ūkiai—jų gyvenvietės, žemdirbių namai, baldai ir įrengimai.

Išugdžius ekonominį sektorių, pasikeitė ne tik išorinis Lietuvos veidas, bet ir jos žmonių poreikiai ir galimumai. Kiekvienas Lietuvos gyventojas lengvai pasiekia teatrus, koncertus, parodas. Imant iš kitos pusės—dvasinės gėrybės organizuotai keliauja iš miestų į tolimiausias gyvenvietes ir yra be vargo ir pastangų prieinamos kiekvienoje vietovėje. Dėl to Lietuvoje nebeliko jokio užkampio, o įvairių profesijų žmonės, neieškodami jokių išimtinių privilegijų, gali patogiomis sąlygomis naudotis visomis kultūrinėmis vertybėmis.

Iš karo griuvėsių prisikėlusi Lietuva apsirengė nauju drabužiu—baltų plytų namais ir sidabrinės spalvos stogais. O jos žmonės—didžioji dauguma įdegusiais veidais, su šypsena lūpose, jie žvelgia į rytojų, tvirtai pasitikėdami savimi ir savo kūrybinėmis galiomis. Juos tokius radau, kalbėjau ir mačiau, ir tas man suteikė labai daug džiaugsmo. Sutikau darbščią ir daug žadančią kūrėjų armiją—kas akmeniu ar plyta, kas plunksna, teptuku, kas daina ar muzika prisideda prie šiandien statomo kultūros rūmo. Mane stačiai pribloškė jų kūrybiniai laimėjimai, kuriais didžiuotųsi didieji pasaulio centrai, kuriais drąsiai galėtų pasididžiuoti daug didesni kraštai, negu mūsų Lietuva. Gaila, kad taip neilgai joje buvau, ir 30 dienų greičiau nei vanduo Nemune nutekėjo į praeitį."

["G. k.", spalio 27 d.]

Naujojoje Karoliniškių vaistinėje. V. Gulevičiaus nuotrauka

TSRS-JAV: bendradarbiavimas kosminės meteorologijos srityje

Serija porinių Tarybų Sąjungos ir Amerikos meteorologinių raketų paleidimų Atlanto vandenyne pasibaigė eilinis dviejų šalių specialistų bendrų darbų etapas kosminės meteorologijos srityje. Eksperimentai vandenyne vyko sėkmingai, pranešė vienas iš Tarybų Sąjungos ir Amerikos kosminės meteorologijos grupės pirmininkų L. Aleksandrovas. Jie buvo vykdomi vienu metu iš Amerikos Kosminių tyrimų centro Volopso saloje starto aikštelės ir iš TSR Hidrometeorologijos tarnybos mokslinio tyrimo laivo "Akademikas Koroliovas." Jų tikslas buvo kalibruoti prietaisus, naudojamus aukštybiniam atmosferos zondavimui abiejose šalyse.

Tarybų Sąjungos ir Amerikos specialistai jau keletą metų meteorologinių raketų pagalba vykdo paralelinius globalinių procesų atmosferos tyrimus. Iš starto aikštelių, išdėstytų meridiane Heiso sala—Volgogradas—Indijos poligonas—Tumba—Antarktida, tarybinių raketų pagalba zonduojamas rytinis planetos pusrutulis. Amerikos tarnybos "atsako" už aukštybinį Vakarų pusrutulio meteorologinį žvalgymą. Tuo būdu, sinchroniniai prietaisų paleidimai į aukštį iki 70-80 kilometrų įgalina susidaryti globalinį mezosferoje ir stratosferoje, tai yra ten, kur susidaro didžiausios atmosferos srovės, vykstančių procesų vaizdą. Tačiau norint operatyviai keistis duomenimis, taip pat automatizuoti iš raketų gaunamos informacijos rinkimą ir nagrinėjimą, būtina, kad prietaisų parodymai būtų suderinami. Siems tikslams ir buvo skirti eksperimentai vandenyne. Praktiškai tai buvo pirmasis eksperimentas, įvykdytas pagal šiemet pasirašytą TSRS Mokslų akademijos ir JAV Nacionalinės aeronautikos ir kosminės erdvės tyrimo valdybos penkorių metų susitarimą bendradarbiauti, tiriant kosminę erdvę.

Amerikos specialistai lankėsi laive "Akademikas Koroliovas," o po to pakvietė savo kolegas iš Tarybų Sąjungos į Volopso salą. Čia įvykusiame dviejų šio eksperimento būrių susitikime Nacionalinės aeronautikos ir kosminės erdvės tyrimo valdybos atstovas, vienas iš Tarybų Sąjungos ir Amerikos grupės pirmininkų M. Teperis aukštai įvertino atliktų eksperimentų rezultatus. Jis pareiškė pasitenkinimą tuo, kad sėkmingai buvo "sujungta metodika ir technika," pabrėžė, kad simboliškas TSRS ir JAV specialistų rankų paspaudimas Atlanto vandenyne sudaro palankias prielaidas dviejų šalių bendradarbiavimui plėsti taikos interesais.

N. Zeleznovas
TASS-o koresp.—ELTA

MŪSŲ VEIKĖJAI N. IR P. VENTAI VILNIAUS "TIESOJE"

Džiaugiamės Tarybų Lietuvos laimėjimais

Man ir mano žmonai Nelei teko didelė laimė sutikti Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos šešiasdešimtmetį Tarybų Lietuvoje. Kokia graži ir jaudinančiai pakitusi mano tėvų žemė! Visur, kur mes einame ar važiuojame, matome gražius Didžiojo Spalio žiedus.

Jaudinančias minutes pergyvenau Klaipėdoje, kurioje buržuazijos valdymo metais teko dalyvauti pogrindinėje kovoje už darbo žmonių reikalus, už Lenino idėjas. Šiandien Klaipėda—didelis, gražus, šviesus miestas, įspūdingi jūros vartai.

Niekada neužmiršiu susitikimo Klaipėdoje su darbo ir pogrindžio kovų veteranais.

Būdamas Kaune, Panevėžyje, Utenoje, Šilutėje, susipažinau su nauju gyvenimu Nemuno krašte. Žmonės visur kalba apie taikų socialistinį darbą, apie draugystę, apie naujus ateities planus.

Daug gražaus ir gero pamačiau Skuodo rajono Mosedžio kolūkyje. Čia žmonės, našiai dirbdami, augina duoną, gyvulius ir kartu labai gražiai tvarko aplinką.

Per televiziją mes sekėme Spalio 60-mečio iškilmes Kremliuje. Dalyvavome iškilmingame jubiliejaus minėjime Vilniuje. Akademiniame operos ir baleto teatre. Mus jaudina tarybinės liaudies vieningumas, pasiaukojimas, kovojant už Lenino idėjų pergalę, už tautų bendradarbiavimą, už taiką Žemėje.

Mums vykstant į Tarybų Lietuvą, pažangūs Jungtinių Valstijų lietuviai prašė perduoti visiems Tarybų Lietuvos darbo žmonėms, visiems "Tiesos" skaitytojams nuoširdžiausius sveikinimus, linkėjimus siekti naujų pergalių gražiame kūrybiniame darbe.

Povilas Venta, "Laisvės" laikraščio direktorių tarybos pirmininkas
Vilnius

IŠ LAIŠKŲ

Mielas Bill:

Negalėdama sulaukti "Laisvės," turiu parašyti kas yra. Mes čia laiką leidžiame ne blogai. Visas Vilnius iliuminuotas, muzika skamba, žmonės visi skuba. Oras neblogas. Lietaus turėjome tik kelias val. 5 d. Sako, kad mes atvežėm iš N. Y. Siek tiek keliavom, dar ir vėl keliausim poilsiui už kelių dienų.

Pasveikink visus bendradarbius. Linkime linksmai praleisti iškilmes, kurias turėsite.

Sveikiname iš Vilniaus
Nellie ir **Paul Ventai**

SPECIALIAI "LAISVEI"

VILNIAUS UNIVERSITETO STUDENTŲ FOLKLORINIS ANSAMBLIS

Vilniaus universiteto studentų folklorinis ansamblis yra vienas savičiausių ir įdomiausių kolektyvų gausioje studentų šeimoje. Pabuvojęs bent viename šio kolektyvo koncerte visam laikui tapsi jo gerbėju. Todėl, naudodamasis puikia proga, kol įspūdžiai po koncerto dar neišblėso, noriu gerbiamus laikraščio skaitytojus ir rėmėjus supažindinti su šiuo tikrai puikiu kolektyvu, mūsų liaudies dainų, tradicijų puoselėtojais.

Ansamblis įsikūrė 1968 metais, pirmuoju vadovu buvo dėst., po to kurį laiką vadovavo dėst. **Aldona Ragevičienė, Burkšaitienė Laima**, o dabar tas tradicijas toliau tęsia muzikologė **Zita Kelmickaitė**, cementuodama kolektyvą, skindama naujus kelius.

Kas gi sudaro ansamblį? Iš pirmo žvilgsnio niekad nepasakysi, kad čia tik studentai mėgėjai. O vis tik taip yra. Šį ansamblį sudaro apie 30 studentų, labai didelių liaudies dainų, kūrybos mėgėjų. Tikrai malonu buvo išgirsti iš vadovės, kad ansamblyje dalyvavo ir kai kurie JAV lietuviai, atvykę čia pasitobulinti gimtojoj kalboj. Jie, savo ruožtu, kiek teko girdėti, Bostone taip pat įsteigė panašų kolektyvą. Tikrai gražu, kad tarp amerikiečių lietuvių ir Lietuvos ansambliečių draugystės ryšiai nenutrūko, koresponduojama, o tai reiškia, kad sėkla pataikė į gerą dirvą, kas labai svarbu palaikant lietuvybę už etnografinės Lietuvos ribų.

Taigi, kas sudaro ansamblį? Visu šimtu procentu studentai. Paprastai manoma, kad ansambliuose geriausiai tinka dalyvauti filologams. Čia filologų nors taip pat yra, tačiau greta jų matome ir gražų būrį tiksliųjų mokslų atstovų. Kaip pasakoja ansamblio vadovė Z. Kelmickaitė, ansambliečiai, būdami pačiu įvairiausių profesijų labai noriai dalyvauja tautosakinėse ekspedicijose, iš kur parsiveža naujų dainų, pasakų, papročių ir t. t. Visa, kas įdomiausia ir vertingiausia yra pritaikoma ansamblio reikalams.

— O mokslui ar nekenkia? Juk šiaip ar taip, repeticijos, koncertinės išvykos?

— Iki šiol nusiskundimų neturėjau,—atsakė vadovė,—studentai stengiasi laiką taip sutvarkyti, kad suspėtų ir čia ir ten. Sunku, žinoma, bet norint, galima viską padaryti.

— O kaip repertuaro reikalai, režisūra?

— Viską atliekame savo jėgomis. Medžiagą imame iš etnografinių ekspedicijų, įvairiausių rinkinių, leidinių, patys studentai atsiveža nemažai medžiagos iš savo tėviškių po atostogų ir t. t.

— Dar vienas klausimukas: Kokia ansamblio koncertinė geografija?

— Aplankėme beveik visus Lietuvos kampelius. Stengiamės atsiliepti į visų kvietimus, nes mūsų tikslas —kad skambėtų liaudies daina, kad plačios masės jas mėgtų, mylėtų.

* * *

Ansamblis atlieka labai didelį darbą, skiepydamas meilę liaudies dainoms, apeigoms. Žinoma, tai dar nereiškia, kad reikalinga atsisakyti visos dabartinės muzikos ir dainuoti vien liaudies dainas, šokti vien liaudies šokius. Liaudies kūrybą reikalinga suprasti platesne prasme. Studentai, baigę universitetą ir dalyvavę šiame puikiame ansamblyje, tikrai nebus abejingi nei liaudies dainoms nei papročiams, jie bus nepamainomi dalyviai meno saviveikloje. O tokių pavyzdžių yra labai daug.

Momentas iš ansamblio suimprovizuotos vakaronės. Visi šoka iki devinto prakaito. B. Krakausko nuotr.

Ansamblio grupelė stebi, kaip jų draugai šokdina poilsiautojus Nidoje.

Stovi antroji iš dešinės vadovė Z. Velnickaitė.

B. Krakausko nuotr.

Nenorom prisimena man ir studijos buržuaziniais laikais. Žinoma, menui tada buvi skiriama žymiai mažiau dėmesio. Pagrindinis ir reprezentacinis kolektyvas buvo tiktai akademinis choras. Tokių kolektyvų, kiek dabar yra universitete, tada tikrai nebuvo. O studentų dalyvavimas įvairiuose ansambliuose dabar tarybiniais metais, labai ugdo žmogaus asmenybę, ją turtina.

Paimkime kad ir šį folklorinį ansamblį su jo įvairiom koncertinėm programom. Juk reikalinga ir su liaudies kūryba susipažinti, ją išstudijuoti, pajusti, kaip sakoma, patį aromatą, įsigyventi. Tada daina, šokis bus tikrai išraiškingi, temperamentingi, įdomūs, patrauklūs. Stai, kad ir tokia programa, kaip "Paukščiai ir gyvuliai lietuvių liaudies kūryboje." Juk čia reikėjo parodyti be galo daug išradingumo, sumanumo siekiant, kad visa tai pasiektų klausytoją. Todėl niekuo nuostabaus, kad šie ir panašūs koncertai susilaukia tikrai didelio pasisekimo. O ypač, kada po koncerto suorganizuojama improvizuota vakaronė. Tada šitie mūsų studenčiokai "sugeba visus įtraukti į šokių ir žaidimų sūkurį, net" ir nemokančius šokti.

Ansambliui, kopiančiam į vienuoliktus metus, reikalinga palinkėti daug sėkmės, ištvermės ir dar daugiau ryžto, skiepijant meilę liaudies dainai.

V. Gulmanas

Daina apie pažangą

Pažanga—pasaulio siekis didis,
Išryškėjęs Spalio šviesoje!
Penkiakampėj plazdant ją išvydus,
Jos žygiuotę stebi žmonija!
Pažanga—planetos amžina svaja! . .

Devynvagiais plūgais dirvas arti,
Už paukščius skraidyt aukščiau erdve,
Gamyklas kranais pakelt iš karto,
Visko šeimininką jaust save,—
Sia mintim tarybinė šalis gyva! . .

Užvaldyti gamtą žmogui liepta
Tos pačios gamtos veržlių jėgų!
Tarsi milžinui jam išsistiepti
Virš instinktų, pasyvių, tingių,

Triūsiant tapt jos valdovu, kilniu, džiugiu!
Pažanga—užvis brangiausias žodis!
Kūjas-Piautuvas—jos emblema!
Į ją krypsta visos žemės godos!
Iš jos trykšta žygių šiluma!
Jinai dvelkia didvyriška ramuma! . .

Rodyt pažangai pasiekti kelią—
Penkiakampės ženklo užduotis!
Pažangą iškelt kaip idealą,
Kad ja sektų kiekviena širdis,—
Į tai šaukia vis gražesnė ateitis! . .

J. Subačius

Visas taurus gyvenimas liaudžiai ir jos kovoms už šviesesnį rytojų

ANTANAS VAIVUTSKAS

Pranas Ulevičius

Buvusioje Vilkaviškio apskrityje, Šūklių dvaro palivarke Karalinavoje, gyveno gausi kumečių Ulevičių šeima—tėvai ir vienuolika vaikų. Tarp jų Pranas.

1920 m. Šūklių ir gretimų dvarų kumečiai sustreikavo. Pranui tada buvo 13 metų, ir jis platino tarp streikuojančiųjų prieš dvarininkus bei buožes nukreiptą komunistinę literatūrą. Nuo tada prasideda P. Ulevičiaus kova prieš darbo liaudies išnaudotojus. Jis tampa 1924 m. Šūkliuose įkurtos komjaunimo kuopelės vadovu. Po metų ji suima Vilkaviškio politinė policija. Aštuoniolikmečio nepalaužę mušimais, spardymais, jie įjungė elektros srovę . . . Iš Vilkaviškio kalėjimo P. Ulevičius perkeliamas į Kauno sunkiųjų darbų kalėjimą. Čia Pranas susipažino su Rapolu Čarnu, Liudu Adomausku, Ignu Gaška ir kitais žymiais revoliucionieriais. Po krikdemų pralaimėjimo rinkimuose 1926 m. P. Ulevičius amnestuojamas.

1928 m. pradžioje jis Šūkliuose buvo priimtas į Lietuvos Komunistų partiją. Tų pačių metų pavasarį vėl pateko į policijos rankas ir buvo uždarytas Vilkaviškio kalėjime. Tačiau šįkart po tardymo jį paleido, palikdami policijos priežiūroje.

1928 m. vasarop P. Ulevičiui vėl grėsė areštas. Bet vaikinas suskubo laiku pasišalinti ir Naumiestyje (dabar Kudirkos Naumiestis) pasislėpti. Prasidėjo vargingas, rizikingas politinio emigranto kelias. Pranas nelegaliai peržengia Lietuvos—Vokietijos sieną ties Širvinta. Už tai jis sulaikomas ir įkalinamas Stalupėnuose, ir tik Raudonosios pagalbos pastangų dėka jam duodamas leidimas gyventi Vokietijoje.

P. Ulevičius, vykdydamas partinę užduotį, 1928-1929 m. iš Vokietijos per sieną gabena į Lietuvą komunistinę literatūrą. Jis drauge su Povilu Tamošiūnu pro Kybartų kapines naktimis pernešė Lietuvon daugybę uždraustų spaudinių. Tačiau 1928 m. žiemą einantį su brangiu partiniu nešuliu jį prie Širvintos pastebėjo vokiečių pasienio žandarai. Sulaikė ir uždarė Pilkalnio kalėjime. Atgavęs laisvę, Pranas nuvyko į Karaliaučių, kur po poros savaičių policija jį susekė ir, apkaltinusi komunistine veikla, įkalino. Karaliaučiuje vėl padėjo Raudonoji pagalba.

P. Ulevičius nuvyko į Berlyną. Bet vokiečių sekliai jo nepaleido iš akių. 1929 m. vasarą suėmė Berlyne. Šįkart apkaltino esant Kominterno agentu. Raudonajai pagalbai aktyviai veikiant, Pranas buvo paleistas iš kalėjimo. Draugai jam patarė palikti Vokietiją ir vykti į mažytę Europos valstybėlę—Liuksemburgo kunigaikštystę. Čia 1929 m. P. Ulevičius buvo priimtas į Liuksemburgo Komunistų partiją.

Liuksemburge jis patyrė tikrą mėtymo vėtymo odisėją. Pranas triskart buvo suimtas Prancūzijoje, tremiamas į Liuksemburgą, du kartus sulaikytas Liuksemburge ir tremiamas į Prancūziją, kol pagaliau prancūzai ji ištrėmė Berlynan.

Iš Berlyno Pranas nusigavo į Hamburgą, čia gavo darbo vertėju laivininkystės kompanijoje "Hamburg—Amerika Linie." Tačiau jo tikslas buvo ne vertėjauti, o susirasti užuovėją Amerikos pakrantėse, ten toliau tęsti kovą už darbo žmonių reikalus.

. . . Argentinoje P. Ulevičius buvo pravardžiuojamas "Zuikiu" arba "Zuikeliu." Ta pravardė arti tiesos. 1930 m. rugpjūtį vokiečių laivu "Vitenberg" iš Hamburgo jis vertėju atvyko į Buenos Aires. Iš laivo išlipęs, nebegrįžo, lyg "zuikiu" atplaukęs. Pravardė greit išpopuliarėjo ir laikinai užslėpė tikrąją jo pavardę. Tai išties pravertė, nes P. Ulevičius Argentinoje pasiliko gyventi be formalių vizų, be dokumentų, vienais marškiniais ir viena eilute ant kūno.

"Zuikis" greit susirado pažangaus "Rytojaus" savaitraščio būstinę ir buvo priimtas dirbti raidžių rinkėju. Netrukus po atvykimo P. Ulevičius įstojo į Argentinos Komunistų partiją. Rinkykloje padirbėjus mėnesį, baigėsi ramios dienos. Argentinos reakcionieriai smurtu nuvertė radikalų valdžią ir šalyje įvedė teroristinę diktatūrą. Buvo užpulta ir nusiaubta ir "Rytojaus" būstinė, suimta daug veikėjų. Kai rytą Pranas atėjo į darbą, jį griebė aukų betykojantys policijos agentai. Pranas nesuglumo. Komisarijoj (nuovadoj) jis išsisuko, paaiškinęs, jog užėjo į redakciją teirautis dėl sąlygų žemės sklypui nusipirkti, juk laikraštis dedąs tokią reklamą . . .

Toliau—gilus pogrindis. P. Ulevičiui buvo pavesta suorganizuoti slaptą spaustuvę ir leisti laikraštį. 1930 m. spalio mėn. pasirodė pogrindinis "Tiesos žodžio" laikraštis. Tai buvo pirmasis toks leidinys lietuvių kalba Pietų Amerikoje. Jį rinko ir redagavo P. Ulevičius drauge su Antanu Tamošiūnu ir Bronium Klimavičium.

Jau kitais metais (1931) policija atsitiktinai aptiko "Tiesos žodžio" spaustuvę. Devoto (išvertus iš ispanų kalbos—Dievobaimingasis) kalėjimas . . . Žvėriški kankinimai . . . P. Ulevičiui—tai keturioliktas kalėjimas!

Išėjęs iš "Dievobaimingojo," Pranas uoliai ėmėsi atgaivinti "Rytojų," 1934 m. įkūrė ir redagavo pirmąjį Pietų Amerikoje proletarinį lietuvių žurnalą "Dabartis." Apie šį žurnalą būrėsi mūsų išeivijos geriausi literatai, publicistai, poetai, žurnalistai. "Dabartis" daug vietos skyrė Spalio revoliucijos iškovojimams nušviesti, propagavo tikrosios demokratijos, humanizmo idealus, ragino darbo žmones kovoti prieš socialinę nelygybę.

Ispanijoje fašistams pakėlus ginklą prieš Respubliką, P. Ulevičius 1937 m. pradžioje su grupe Argentinos savanorių nuvyko jos ginti. Silko skiautelėje išrašytą Argentinos Komunistų partijos pažymėjimą jis vežėsi įsiūtą drabužių pamušale. Atvykęs Ispanijon, įstojo į XIII Internacionalinę brigadą. Vėliau buvo perkeltas į Listerio XI civiziją vertėju. Šilkinį dokumentą Pranas perdavė Ispanijos komunistams. Jis tapo Ispanijos Komunistų partijos nariu.

Po respublikonų pralaimėjimo P. Ulevičius, kaip ir dauguma Ispanijos kovotojų, atsidūrė Prancūzijos Kam de Giurso koncentracijos stovykloje. Iš čia 1941 m. grįžo į savo gimtąjį kraštą—į tarybinę valdžią atkūrusią Lietuvą.

Nespėjo nė atsikvėpti—karas . . . P. Ulevičius pasitraukė į TSRS gilumą, kovojo 16-osios Lietuviškosios divizijos gretose.

Išvijus hitlerinius okupantus, P. Ulevičius aktyviai įsijungė į atstatomąjį tarybinės Lietuvos darbą. Vadovavo Politinės, Grožinės, Pedagoginės literatūros leidykloms. Pokario metais jis baigė aukštąjį mokslą, o 1962 m. apgynė disertaciją, už kurią jam buvo suteiktas istorijos kandidato mokslinis laipsnis. 1960 m. Vilniuje pasirodė P. Ulevičiaus knyga "Pietų Amerikos lietuviai." Nuo 1958 iki išėjimo į pensiją (1967) P. Ulevičius dirbo Lietuviškosios enciklopedijos vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoju. 1965 m. jam buvo suteiktas Lietuvos TSR nusipelniusio kultūros veikėjo garbės vardas.

P. Ulevičius mirė Vilniuje 1971 m. rugsėjo 22 d.

Kam teko laimė pažinti P. Ulevičių ir draugauti su juo, niekad nepamirš jo nuostabių žmogiškųjų savybių—taurios širdies, tvirto, principingo revoliucionieriaus-komunisto charakterio. Bet kokiose situacijose jis neprarasdavo pakilios nuotaikos, optimizmo, šviesaus įgimto sąmojingumo. Nuoširdžiais patarimais jis padėdavo draugams įveikti sunkumus.

JAUNŲJŲ BALSAI

1976 metais "Vagos" leidyklos išleistos pirmosios knygos—Vytauto Brenciaus "Sugrįžimų šviesa," Almio Grybausko "Spalvoti nuotaikų žibintai," Gintaro Patacko "Atleisk už audrą" ir Vidmantes Jasukaitytės "Ugnis, kurią reikia pereiti"—rodo, kad į Tarybų Lietuvos literatūrą ateina gražus būrelis gabių poetų.

Vytautas Brencius gimė 1945 metais Skuodo rajono Sauklių kaime. Vaikiną nuo pat mažens viliojo jūra. Baigęs Mosėdžio vidurinę mokyklą ir kurį laiką padirbėjęs prie geležinkelio statybos, jis išvyko mokytis į Belomorsko jūreivystės mokyklą. O paskui jau "jūros darbininko" duonos teko paragauti laivuose. Sugrįžti į krantą jį paskatino įsigyta nauja specialybė: Vytautas baigė Maskvos N. Krupskajos liaudies neakivaizdinio menų universiteto fotografijos fakultetą ir dabar dirba "Lietuvos žvejo" laikraščio redakcijoje.

Didesnė dalis eilėraščių, publikuojamų knygutėje "Sugrįžimų šviesa,"—eilės apie jūrą. Jie gruboki, neįmantrios formos, tačiau patraukliūs savo nuoširdumu ir ekspresyvumu. Knygelės puslapiuose tarytum atgyja siautulingoji jūros stichija, audringos platybės, kur siaučia "vėjai, okeano valkatos" ir kur "vaivorykštės lauke laivas daužosi lyg žuvėdra, uždaryta į narvą". . . Jūra poetui—ne tik vyriškumo, jėgos išbandymas, bet ir vieta, kur geriausiai pajuntamas gimtosios žemės grožis ir jos tikroji vertė.

Skaitytojus ir literatūros kritikus jau anksčiau iš publikacijų periodikoje yra sudominusios Almio Grybausko ir Gintaro Patacko pavardės. Jų pirmosios knygos turi keletą bendrų bruožų. Abiejose ryškiai atsispindi šių dienų jauno žmogaus pasaulėjauta; dvasinis veržlumas, nepakantumas pilkumai, rutinai, noras perkainoti senas vertybes, naujai "atrasti" pasaulį. Esama čia ir tradicinių temų: Tėvynės meilė, niūrūs praėjusio karo aidai, susirūpinimas dėl pasaulio ateities, į kurią tenka žvelgti pro "Belfasto, Songmio ir Hirosimos dūmus." Abiejų jaunųjų poetų eilėraščiuose gausu kultūrinių ir istorinių realijų. Tačiau A. Grybauskas, nors ir nestokodamas "miestiškos" pasaulėjautos elementų, vis dėlto labai atidus gamtai, jos grožiui, tuo tarpu G. Patacko eilėraščiuose gamtos detalės neturi savarankiškos reikšmės; juose—miesto gyvenimo marguma, dinamika, įtampa.

A. Grybauskas yra gimęs Trakų rajono Gilušio kaime (1947 m.). Baigęs vidurinę mokyklą, kurį laiką dirbo Lietuvos Valstybinėje rajoninėje elektrinėje, vėliau mokėsi Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute, mokytojavo. Dabar dirba redaktoriumi LTSR valstybiniame leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų komitete.

G. Patackas gimė (1951 m.); ir mokėsi Kaune. Jis baigė Kauno politechnikos instituto statybos fakultetą ir dabar dirba Žemės ūkio statybos projektavimo institute vyresniuoju inžinieriumi.

Minėtųjų autorių trejetą savotiškai papildo trapiomis moteriškomis emacijomis pulsuojantis V. Jasukaitytės rinkimėlis, pavadintas "Ugnis, kurią reikia pereiti." Lyrinė autoanalizė, tikrovės suvokimas per romantinių idealų prizmę liudija šios autorės giminystę Salomėjos Nėries romantizmui.

V. Jasukaitytė yra gimusi 1948 m. Šiaulių rajone, Pumpučių kaime. Mokėsi Šiauliuose, Vilniaus Valstybiniame V. Kapsuko universitete studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą. Dabar dirba "Mintiės" leidykloje.

Aldona Baliulienė
"Vagos" leidyklos darbuotoja

Ruduo

Parudęs lapas tyliai leidžias—
Už lango beldžiasi ruduo . . .
Lietus upeliais pasileido,
Patižo pievose vanduo . . .

Virš miško rūkas nesisklaido . . .
Nutilo paukščių čiulbesys . . .
Salna gėles seniai pakando . . .
Netrukus sniego pribarstys . . .

Kęstutis Balčiūnas

Monumentas pergalei

Rytiniame Siaulių pakraštyje, šalia Salduvės piliakalnio, pastatytas didingas paminklas. Aukštai iškilo pagrindinės skulptūrinės grupės—trijų nugaromis sustojusių karių siluetas. Vienas karys simbolizuoja karą [su kovinėje padėtyje laikomu automatu], kitas—pergalę [aukštyn iškeltas automatas su medžio šakele], trečias—taikaus darbo sargyba [pasirėmęs ant kalavijo]. Kiekvienas yra ir savitas, ir drauge bendros visumos dalis. Grupės plastika išraiškinga, idomiai ir vis naujai atsiskleidžia iš kiekvieno taško.

Paminklo Siauliuose autoriai:
Skulptorius—Kęstutis Patamsis
Architektė—Gražina Pajarskytė

Gamtos apsaugai— valstybės rūpestis

Gražiausių gamtos kampelių žemėlapį sudarė Lietuvos mokslininkai. Jis pasitarnaus kelrodžiu, kur pasirinkti vietas profilaktoriumams, vaikų vasaros styvkloms, kitoms darbo žmonių poilsio bazėms, kurių statyba dabar įgavo masinį pobūdį.

Siuo žemėlapiu, pasakė Gamtos apsaugos komiteto prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos pirmininkas Kazys Giniūnas, užbaigtas kurti moksliškai pagrįstas respublikos kultūrinio landšafto modelis. Jis numato tris zonas: industrinę, žemės ūkio ir poilsio.

Plečiant pramoninę statybą, siekiama, kad industrializuojant kraštą būtų padaryta kuo mažiau žalos gamtai. Žemės ūkio plėtojimo perspektyvos siejamos su ieškojimais teisingai suderinti dirbamus plotus su miškais.

Prieškariniu laikotarpiu, pažymėjo K. Giniūnas, valstybiniu mastu organizuoti gamtos apsaugą buvo neįmanoma, nes dauguma žemės ir jos turtų priklausė privatiems savininkams. Pagaliau, niekas tuo ir nesirūpino. Kiekvienas savininkas tesidomėjo tuo, kaip gauti kuo didesnį pelną. Dabar, planingai ūkininkaujant, šie klausimai sprendžiami valstybės mastu. Antai Lietuva viena iš pirmųjų tarybinių respublikų priėmė gamtos apsaugos Įstatymą. Jis reikalauja šeimininkiškai, protingai išnaudoti gamtos turtus, nuolat juos gausinti, saugoti gamtos paminklus, neardyti gimtojo krašto savitumo ir grožio.

Sio įstatymo vykdymą būtent ir kontroliuoja Gamtos apsaugos komitetas, kuriam suteiktos didelės teisės. Visuose 44 administraciniuose respublikos rajonuose jas eina valstybiniai gamtos apsaugos inspektoriai. Komitetas gali uždrausti melioracijos darbus, pramonės įmonių statybą, jeigu tuo bus padaryta žala gamtovaizdžiui arba užteršta aplinka. Jis taip pat kontroliuoja karjerų eksploatavimą, chemikalų panaudojimą žemės ūkyje, nustato medžioklės terminus.

Vykdant šį įstatymą, pavyzdžiui, Lietuvoje atkurti miškų plotai, kurie anksčiau, o ypaš pasaulinių karų metu, buvo barbariškai niokiojami. Dabar jie jau vėl pasiekė 26 procentus respublikos teritorijos, kasmet miškų pasodinama daugiau, negu jų iškertama. Lietuvos giriose vėl, kaip ir prieš pora šimtmečių, galima sutikti stumbrų kaimenes, juose gausybė briedžių, šernų, kitos faunos. Beje, nemaža jos rūšių prieš karą buvo visiškai išnaikinta arba niekad čia negyveno. Žvėrių aklimatizavimu ir jų gausinimu dabar užsiima net kelios respublikos mokslo įstaigos, specialūs ūkiai.

Be garsaus Pabaltijyje savo gulbėmis Žuvinto rezervato neseniai įsteigtas dar vienas—Cepkelių. Tai Dzūkijos miškų pelkės, viliojančios medžiotojus kurtiniais ir tetervinais, uogautojus—raudonais spangnolių kilimas, o biologus—savita gyvūnija ir augmenija. Nuo šiol čia žmogaus veikla bus maksimaliai ribojama.

Gamtos apsauga dabar Lietuvoje rūpinasi ne tik specialios valstybinės įstaigos, bet ir plačioji visuomenė. Tai šimtai tūkstančių gamtos apsaugos, medžiotojų ir žvejų draugijų narių, miškininkų.

Žmogaus poveikis gamtai stiprėja ryšium su sparčiu krašto industrializavimu, miestų augimu, žemės ūkio mechanizavimu. Todėl, pabrėžė baigdamas K. Giniūnas, neseniai priimta naujoji TSRS Konstitucija įstatymiškai įtvirtino labai aktualų teiginį, kad dabartinės ir būsimųjų kartų interesais būtų imamasi reikiamų priemonių žemei bei jos gelmėms, augmenijai ir gyvūnijai moksliškai pagrįstai, racionaliai naudoti, oro ir vandens švarai saugoti, gamtos turtams atkurti, žmonų supančiai aplinkai gerinti.

J. Budrys

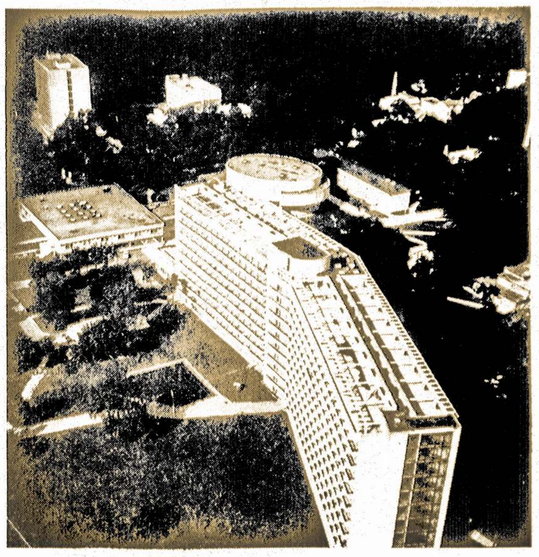

Druskininkai. "Nemuno" sanatorija

Lietuviški apmąstymai

Rašo ALMUS ŠALČIUS

APIE LIETUVIŠKĄ MUSINYČIĄ, JOS SPAUDĄ, VERTIMUS . . .

Suradau laisvą minutę anam numeriui "Laisvės" parašyti apie poetą Motiejų Gustaitį. Net iš pačios Chicagos mielas kolega atsišaukė: ". . . praverstų Motiejaus Gustaičio knyga, be vertimo! Tai ir viskas. Nėra jokių vilčių prasimušti į platų pasaulį. Gustaitį angliškai būtų galima leisti tik tokiu atveju, jei nesijaustų jokių svarbesnių reikalų, o būtų pinigo tiek, kad nebūtų kur jo dėti. Deja, svarbesnių reikalų daug, o laisvo pinigo jei kas ir turi, tai lietuviškiems kultūriniams reikalams neatkiša."

Būtinos žinomos leidyklos

"Kad Motiejaus Gustaičio (ar ir kieno kito. AS) leidinys pasiektų tuos žmones ir įstaigas, kurie turi įtakos į tarptautinių pažiūrų apie poeziją formavimą, reikia, kad tą leidinį išleistų kokia tarptautinėj plotmėj žinoma leidykla. Reikia įrodymų? Labai prašau. Lietuviai išeivijoj išleido J. Karnavičiaus ir V.K. Banaičio operų klavyrus. Kur ir kas juos žino?

Prieš šį (II Pasaulinį) karą austrų Universal Edition už Lietuvos Švietimo Ministerijos pinigus išleido seriją lietuvių kūrinių fortepionui. Sie Universal Edition leidiniai jau ketvirta dešimtis metų valkiojasi po tarptautinius katalogus, kai kurie jau seniai ir išparduoti. (Ar rūpinasi išeiviai lietuviai, kad šiandieninės Lietuvos muzikos kūriniai būtų išleisti Vakarų leidyklų? AS)

"Kiti lietuviški reikalai: prasti

Artėja laikas kai iš viso lietuviško gyvenimo bus gero lygio tik rudeninės musės, susenusios, irzlios, nesociališos . . . Chicagos lietuvijai tiktų šios musinyčios vardas. Pasiskaitai "Draugą"—pereina noras domėtis lietuviškais reikalais, pasiskaitai "Naujienas"—pereina noras lietuviu būti! Lietuviškoj biržoj dūšių niekas neperka. (mirštančių? AS) Velniai tik šaiposi ir tikisi dykai gauti.

New Yorke naujas leidinys?

"O ar turite ką šviežio pasakyti? Juk lietuviška išeivių spauda ligoniai. Visi serga anemija, kai kam jau protelis sušlubavo. Kai kurie laikraščiai suspausti kinkų drebėjimo. Ir taip toliau. Patylučiais girdisi spėliojimų, kada koks laikraštis ar žurnalas mirs? . . . Su "X" laikraščiu negerai. Deja, mes iš tolo, iš Čikagos nedaug ką galime padaryti. Jei "X" sustotų, kaltintume Jus visus, kurie ten arčiau zulinatės kaip katinai apie kareivišką čebatą. Aš jau darau repeticijas, kokiais žodžiais dėstysiu "teisybę į akis" visam lietuviškam Brooklynui . . ." O gal Jūs pajėgtumėt išleisti sveiką leidinį? Būtumėt bravo bitinėliai!

Mirusių Dienos aidas iš Lietuvos

Amerikoj net vieni kitus sveikina "Happy Veterans Day"! Iš Lietuvos neseniai pasiekė pedagogės Gražinos laiškas: ". . . Siandien čia Vėlinių diena. Yra kas prisiminti. Kapuose per naktį dega žibutės. Rūkas. Žmonės tyliai kalbasi tarp savęs. Yra apie ką pagalvoti. Vienus mirtis baudžia, kitus išvaduoja, ar ne taip?

Prisimenu OL Milašiaus ketureilį:

"Ach, iš tiesų, jei dar yra
kas nors švelnaus iš vis,
Tai tik nebent senam,
tyliam, gerajam kapinyne,
Kur jau silpnybė "taip," o
išdidumas "ne" nepasakys,
Kur jau pavargę žmonės
viltimi nesikankins."

Nusišypsok, brangus Almau, kad esu ne per daug linksma. Bet esu sveika, džiaugiuosi darbu . . . Juk šiandien Vėlinės!"

VAKARŲ VOKIETIJOJ TERORIZMO SIAUTĖJIMAS

Hamburg. — Praeitą savaitę čia įvykusį valdančiosios Socialdemokratų Partijos suvažiavimą saugojo 1,000 specialiai tam paruoštų policininkų. Buvo bijoma teroristų pasikėsinimo.

Partijos pirmininkas ir buvęs Vakarų Vokietijos premjeras Willie Brandt delegatus ramino. Girdi, mes neprivalome teroro pavojų perdaug išpūsti. O pats, matyt, buvo taip išsigandęs, jog sumobilizavo tūkstantį policininkų suvažiavimui apginti nuo teroristų užpuolimo.

TARPTAUTINĖMIS TEMOMIS

Par: orientuojamasi į represijas

Rasistinė Pietų Afrikos respublikos valdžia vėl griebėsi botago. Specialiu vyriausybės dekretu uždrausta dar 19 organizacijų, stojančių prieš aparteido ir rasinės diskriminacijos politiką. Uždraustas vienintelis šalyje laikraštis afrikiečiams "Vorld", kuris buvo leidžiamas liūdnai pagarsėjusiame Johanesburgo "juodųjų gete" —Souete. Panašiai valdžia pasielgė ir su liberalinės pakraipos laikraščiu "Daily dispatch." Policija masiškai suiminėja afrikiečių vadovus Johanesburgo priemiesčiuose Durbane ir Keiptaune.

Būdinga, kad uždraustos liberalinės ir pacifistinės pakraipos organizacijos, t. y. tokios, kurios savo programiniuose dokumentuose ir praktinėje veikloje stojo prieš smurto veiksmus. Tai afrikiečių žurnalistų sąjunga. Pietų Afrikos studentų organizacija. Pietų Afrikos krikščioniškasis institutas, kai kurios profsąjungos, judėjimas "Juodųjų susipratimas," kurio įkūrėjas Stivas Bikas neseniai mirė, nukankintas rasistų slaptosios policijos kalėjime.

Jų veikla trukdė Pretorijos valdžiai. Tai neatsitiktinis dalykas: kaip ir anksčiau, Pietų Afrikos respublikoje visi tie, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai stoja prieš esamą rasistinę santvarką, laikomi priešais, ir jie malšinami bet kokiomis, net pačiomis žiauriausiomis priemonėmis.

Neatsitiktinai parinktas ir momentas naujoms represinėms akcijoms. Lapkričio 30 dieną Pietų Afrikos respublikoje turi įvykti "parlamento rinkimai," bet juose negalės dalyvauti 18 milijonų afrikiečių, 2,4 milijono metisų (mišrios kilmės asmenų) ir 750 tūkstančių išeiviu iš Azijos. Valdančioji nacionalistų partija, kuri tikisi laimėti "rinkimus," ketina kitais metais įgyvendinti vadinamąjį "konstitucinį planą", kuris įtvirtins viešpataujančią baltųjų piliečių padėtį. Siuos "konstitucinius projektus" griežtai pasmerkė tie, kuriuos aparteido valstybė laiko antraeiliais piliečiais. Todėl rinkimų išvakarėse Pretorijos rasistai nutarė pašalinti bet kokią galimą opoziciją.

Sie neteisėti valdžios veiksmai sukėlė ryžtingą protestą Pietų Afrikos respublikoje ir daugelyje kitų pasaulio šalių. Rasistų savavaliavimą pasmerkė net Washingtono, Londono, Bonos ir kai kurių kitų Vakarų sostinių atstovai. Bet jų "pasmerikimas" nuskambėjo labai keistai: juk visi žino, kad kaip tik šios Vakarų šalys teikia Pretorijai visiškai realią politinę, ekonominę ir karinę paramą ir kaip tik joms tenka pagrindinė atsakomybė, kad egzistuoja nusikalstamas rasistinės neapykantos režimas.

A. Krasėnas

NUO "IMAGORO" IKI AKADEMIKO

Tarybų Lietuvos mokslininkai paruošė respublikos gamybinių jėgų išdėstymo modelį. Jų pasiūlymu numatoma sukurti dešimt regioninių centrų, dar labiau priartinti kaimo gyventojų kultūros ir buities sąlygas prie miesto, išspręsti nemaža kitų socialinių ir ekonominių problemų.

Gamybinių jėgų išdėstymo modelio kūrimui vadovavo akademikas, Ekonomikos instituto direktorius, Lietuvos TSR Mokslų akademijos vyriausiasis mokslinis sekretorius Kazimieras Meškauskas. Darbo problema—svarbiausia jo gyvenime. Su ja K. Meškauskas susidūrė dar jaunystėje, kai varstė buržuazinės Lietuvos darbo biržų duris. Jis buvo vienas iš tų, kurie tada sudarė 70-tūkstantinę bedarbių armiją. Tik vasara jam pavykdavo įsitaisyti kur nors žemkasiu viešuosiuose darbuose. Tokius varguolius tada vadindavo "Zimagorais."

— Dabar darbo problema, —pasakoja K. Meškauskas, —iškyla visai kitu požiūriu. Lietuvoje, kur darbo jėgos resursai iš esmės išsemti, ne darbininkas ieško darbo, o darbas jo. Todėl iškilo uždavinys sudaryti tokias sąlygas, kad kiekvieno žmogaus veikla būtų kuo efektyvesnė, kuo labiau kvalifikuota ir kūrybinga.

Čia ir turi padėti regionų centrai, kurie tolygiai išdėstomi po visa Lietuvos teritorija.

Du nauji regionų centrai iš esmės jau sukurti Lietuvos pietuose. Tai Alytus ir Kapsukas, kuriems šiemet suteiktos respublikinės priklausomybės miestų teisės. Ypač sparčiai išaugo Alytus, pernai sulaukęs 50-tūkstantojo gyventojo. Toli už Lietuvos ribų žinomi Alytaus įmonių pagaminti šaldytuvai, skalbimo mašinos, iš čia į Lietuvos kaimą keliauja daiļūs surenkamieji namai. Siame mieste prie Nemuno iškilo didžiausias Pabaltijyje medvilnės verpimo kombinatas. Regionų centruose statomi kultūros rūmai, atidaromos didelės prekybos bei serviso įmonės, kad jomis galėtų pasinaudoti ir miesto, ir kaimo žmogus. Antai Alytuje šiemet atidaryta sporto rūmai, viena didžiausių Lietuvoje poliklinikų. Cia numatoma pastatyti regioninę automobilių serviso įmonę. Sparčiai auga taip pat kiti būsimi regionų centrai—Mažeikiai, Utena, Telšiai.

— Visa tai atitinka naujosios TSRS Konstitucijos dvasią,—pabrėžė K. Meškauskas.—Pagrindinis Tarybų Sąjungos įstatymas garantuoja ne tik teisę į darbą, bet ir jo pasirinkimą. Jame taip pat kalbama apie teisę naudotis kultūros vertybėmis.

Paties Kazimiero Meškausko gyvenimas—akivaizdus spalio revoliucijos idėjų, tarybinės Konstitucijos įgyvendinimo Lietuvoje pavyzdys. Nuėjęs gyvenimo kelią nuo bedarbio iki žinomo mokslininko, jis visas savo jėgas ir žinias skiria liaudžiai, Tėvynei. Už didelius nuopelnus mokslui ir aktyvią visuomeninę veiklą, pažymint jo šešiasdešimtmetį, Tarybinė vyriausybė apdovanojo akademiką K. Meškauską "Tautų draugystės" ordinu.

S. Vaintraubas

Apie save

Menu, pavasariai žydėjo
Ir verkė rudenys rūkais;—
Vaikystės dienos nuskubėjo,—
Jaunystė prašvilpė seniai . . .

Daug buvo kryžkelių klaidingų,—
Visi sėkmingai įveikti;—
Plaukuos šarma seniai jau žvilga,
Liepsnoja ryžtas dar širdy! . .

Dar daug padirbti žmonijos labui,
Tėvynės laimei ketinu,—
Darbe aš laimę susiradęs,
Naujais ieškojimais degu!

Kęstutis

Vaizdas prie Baltųjų Rūmų sode Washingtone. Prezidentas Jimmy Carter pasiraso Kongreso priimtą bilių, pagal kurį palaipsniui kasmet bus keliama minimum alga visiems valdžios tarnautojams ir darbininkams. Su 1981 metais jis pasieks 13.35 per valanda. Jį stebi viceprezidentas Mondale ir visa eilė vadovaujančių kongresmanų.

KANADOS ŽINIOS

Montreal, Que.

Su svečiais iš gimtinės

Siuo laiku plačiai po Kanadą keliauja tarybinių tūristų grupė. Viso jų 17 iš įvairių respublikų. Džiugu mums, kad jų tarpe randasi ir trys tautiečiai iš Gimtinės, tai **B. Aliukonis**, kuris vadovauja šiai grupei, **B. Kačkus** ir **D. Šniukas**. Visi trys amžiumi dar gana jauni, aukšto išsilavinimo ir užimantys atsakomingas vietas. Užbaigę tūrą Kanadoje, vyks į J. A. V.

Sužinoję apie jų atvykimą, lapkričio 11 d., surengėme jiems priėmimą pas J. S. Čičinskus. Nemažas būrys atsilankė senosios kartos tautiečių. Buvo ir keletas iš vėlesnio atvykimo. Besivaišindami prie drg. S. Čičinskienės pagamintų vaišių, klausėmės svečių kalbų. Kadangi pirmiausiai atvyko gerb. **D. Šniukas**, tai jam ir daugiausiai kalbėti teko. Jis gana vaizdžiai, faktais ir skaitlinėmis papasakojo apie šių dienų T. Lietuvos gyvenimą, jos didelius atsiekimus įvairiose gyvenimo srityse, daugiausiai apsistodamas ties žemės ūkiu, turbūt jausdamas, kad šiame pobūvyje dalyvauja daugiausiai buvę žemės ūkio darbininkai, ar maži valstiečiai, nurodydamas koki dideli pasikeitimai padaryti pokariniais laikais ir tai dėka to, kad Lietuva tapo socialistine Tarybų Sąjungos respublika. Žinoma, pažymėjo ir tuos trūkumus, kurių dar pasitaiko.

Vėliau atvykęs **B. Kačkus** daugiau kalbėjo iš savo darbo srities, apie maisto pramonę. Abiejų kalbos buvo labai turiningos ir vertos didelio dėmesio.

O **B. Aliukoniui** daugiausiai teko atsakinėti į gausybę priekaištingų klausimų, kuriuos pateikė vienas iš vėlesnio atvykimo, kaip jie save vadinasi "D. P."

Svečius išlaikėme iki vėlyvos nakties, vis apipildami įvairiausiais klausimais, o užbaigai jie sudainavo mums seniai girdėtas dainas, kas labai sujaudino mūsų širdis.

Rengėjų vardu noriu išreikšti didelį dėkingumą svečiams už atsilankymą ir pabendravimą su mumis. Šiam susitikimui suruošti daugiausiai teko padirbėt J. ir S. Čičinskams, ypatingai drg. S. Čičinskienei, kuri ne tik priruošė vaišes bet ir pati iškepė tortą ir kugelį, J. Vilkelienė paaukavo pyragą. E. Morkevičienė patarnavo ir iškepė kugelį; taipgi dirbo E. Juraitienė, J. Petrauskas ir L. P. Kisieliai, o J. Urbanavičius pravedė susitikimą. Visiems nuoširdus ačiū!

Sekamą dieną, t. y. 12 lapkričio, Quebeco—Tarybų Sąjungos draugiškumo draugija suruošė tarybiniams tūristams priėmimą. Kartu buvo atžymėta ir Spalio Revoliucijos 60 metų sukaktis, kur dalyvavo, apart virš minėtų tūristų, ir visa eilė svečių, kaip T. Sąjungos ambasadorius Kanadoje, žurnalistų, spaudos darbuotojų, kai kurių socialistinių šalių ambasadoriai ir daug vietinių svečių, jų tarpe ir grupė vietinių lietuvių. Vakaras, prie vaišių ir gerų kalbėtojų, praėjo labai įspūdingai.

Priminimas "Laisvės" skaitytojams

"Laisvės" vajus jau eina prie pabaigos, o dar ne visi skaitytojai atsinaujino savo prenumeratas. Malonėkite nedelsdami atsinaujinti ir neužmiršti pridėti savo auką. Vajininkai, kuriuos užgriuvo senatvė ir negalavimai, yra nepajėgūs visus skaitytojus aplankyti. Jei patys atsinaujinsite ar priduosite vajininkams, jie Jums bus už tai dėkingi. **Prė K.**

PADĖKA

Širdingai ačiū visiems, kurie mane lankėte ligoninėje ir "convalescent" namuose. Ypač ačiū mano šeimininkei Monikai Matusevičienei, kuri pamačius mane apalpusį, pasirūpino nuvežti į ligoninę. Jūsų nuoširdūs suraminimai bei patarimai padėjo man nugalėti negalavimą. Jūs, draugai ir draugės, manęs nepamiršote sunkioje valandoje. Tas pridavė man stiprybės dar ilgai, ilgai gyventi.

Jūsų dovanos ir paslaugos primins man jus, kol gyvensiu. **E. Vilkis**

Toronto, Ont.

Sekantis Šūninės Draugijos pirmosios kuopos susirinkimas įvyks gruodžio 4 dieną, 2 val. po pietų, 160 Claremont St.

Dalyvaukite visi, nes tai bus paskutinis susirinkimas. Išgirsite Centro komiteto pranešimą. Nariniai mokesčiai už ateinančius metus nebebus imami. Taipgi sergantiems nebebus mokama pašalpa.

1-mos kp. sekr. **T. Rimdžius**

Širdinga padėka

Širdingai dėkoju visoms draugėms Kanadoje, Miami, St. Petersburg ir Gulfport, Floridoje, už atvirukus, dovanas ir už lankymą manes veik per visą vasarą man būnant ligoninėje. Aš jūsų širdingumo niekad neužmiršiu. Aš dabar einu geryn kiekvieną dieną. Jums, mielos draugės, esu tukstantį kartų dėkinga.

Valeria Mosienė
Weston, Ont., Canada

Naujos knygos

Marcelijus Martinaitis Poezija ir žodis (246 psl.). Sioje knygoje autorius, remdamasis savo patyrimu ir stebėjimais, kalba apie poeto pašaukimą, apie jaunųjų kūrybą, apie rašytojo santykį su gyvenimu, apie poetinę techniką ir žodžio reikšmę.

Jonas Mačiulis Troškulys (372 psl.). romanas, kuriam medžiaga imta iš liaudies gyvenimo apie 1958-1960 metus, Socialiniai reiškiniai atskleidžiami spalvingais buities vaizdais.

Vytautas Montvila Į plačią žemę (112 psl.). Geriausiu poeto eilėraščių rinkinėlis jaunimui. Skiriama vyresnio mokyklinio amžiaus vaikams.

Algimantas Bučys Romanas ir dabartis (408 psl.,), Lietuvių literatūros kritikas šioje knygoje apžvelgia tarybinio romano raidą iki 1970 metų, ypač daug dėmesio skirdamas žanro problemoms. Už šią knygą autoriui paskirta 1975 metų Respublikinė premija. Antras leidimas.

Vladas Grybas Išeinu su saule (670 psl.). Poeto geriausių eilėraščių rinktinė. Sioje knygoje taip pat spausdinami artimųjų bei draugų atsiminimai apie poetą.

Stefa Bulkienė
"Vagos" leidykla

Funchal, Madeira. — Čia portugalų lėktuvo nelaimėje žuvo 130 žmonių. Nelaimė įvyko lėktuvui nusileidžiant.

ST. PETERSBURG, FLA.

Lapkričio 5 dieną nuosavoje salėje klubiečiai turėjo mėnesinį susirinkimą. Jį pravedė klubo prez. V. Bunkus. Klubo valdyba pateikė veiklos raportus. V. Bunkus sakė: Gerbiami klubiečiai, šiandien sukanka penki metai, kaip įsikūrė mūsų klubas. Iki šiam laikui mums viskas sekasi, gyvuojam gerai. Šią sukaktį paminėsime su menine programa. Mūsų meninin-kai tam pasiruošę. Taipgi malonu pranešti, kad klubas vėl padaugėjo narių skaičiu-mi, įsirašė Jonas Petkūnas ir per M. Raškauskienę Walteris ir Emilija Dudai. Ačiū jiems. Spalio mėnesį klubo renginiai buvo sėkmingi.

Taipgi Pranas Mockapetris pranešė, kad gražiai sutvarkė klubo narių vardus ant lentos alphabetiškai. Širdingas ačiū Pranui.

Sekr. A. Pakalniškienė pateikė išsamų klubo finansų stovį. Iždininkas J. Dobrow sutiko su raportu. Iš renginių komisijos pranešimą pateikė P. Alekna ir P. Mockapetris. Raportai buvo priimti, ir šiuomi baigėsi susirinkimas. Šeimininkai M. ir A. Raškauskai jau buvo pagaminę pietus ir visus pavaišino.

Po pietų Adelė Pakalniškienė pradėjo programą. Pirmiausia buvo pristatytas solistas Stasys Kuzmickas, kuris sudainavo porą dainelių. Toliau sekė Stasio ir Violetos Kuzmickų duetas.

Dainos Mylėtojų choras vadovybėje Adelės Pakalniškienės padainavo Lietuvos kompozitoriu kūrinius, pijaninu akomponavo Helena Janulis. Programos atlikėjams publika gausiai širdingai plojo.

Valys Bunkus nuoširdžiai dėkojo solistui, duetistams. Dainos Mylėtojų chorui, Adelei už vadovybę ir pijanistei Helenai Janulis.

Toliau sekė muzika, šokiai pokalbiai.

Kuopos veikla

Lapkričio 12 d. Lietuvių Piliečių klubo salėje įvyko LLD 45 kp. susirinkimas. Jį pravedė pirmininkas Jonas Mileris. Pirmiausia buvo pagerbti tylos minute mirę kuopos nariai Ona Bunkienė, Nikis Sireika ir Paulina Blaškienė.

Sekė valdybos raportai. J. Mileris priminė, kad sausio mėnesį kuopos rengimai davė draugijai paramos. O ypatingai gerai pavyko Didžiojo Spalio 60-mečio paminėjimas. Taipgi J. Mileris priminė, kad jau laikas prisiminti mūsų centrą, pasiųsti paramos knygoms išleisti. Po trumpų diskusijų susirinkimas nutarė pasiųsti $300 centrui. Be to, pranešė, kad šiandien turėsime nepaprasta svečią iš Lietuvos ir jo atstovą iš Washingtono Rimą ir žmoną Nijolę Mališauskus. Finansų sekr. J. Andriulienė pateikė kuopos finansų stovį. Iždininkas P. Alekna sutiko su skaitline. Walteris ir Emilija Dudai iš Waterbury, Conn., apsigyveno St. Petersburg, Fla. W. Duda persikėlė iš 28 kuopos į 45 ir įrašė Emiliją, per Juliją Andriulienę įsirašė į kuopa sekantys: Celia Gromadzki, Julija Rainienė, Frank ir Mary Walaičiai, Mary ir Berney Brennen. Ačiū Julei už gražų pasidarbavimą.

Povilas Alekna eile metų dirbęs prie bufeto atsisakė nuo šių pareigų. Jo vietą užėmė Stasys Kuzmickas.

Renginių komisijos pranešima pateikė P. Alekna ir P. Mockapetris. Raportai buvo priimti.

Pabaigus susirinkimą, šeimininkai pavaišino visus skaniais valgiais.

Po pietų J. Mileris pranešė, kad pradėsime šios dienos programą ir pristatė svečią Rimą Mališauską, kuris pasakė svarbią kalbą. Gerbiamas svečias pirmiausia pasveikino pobūvio dalyvius. Sakė: mieli draugai-gės, jau trečias kartas su jumis susitinku. Man malonu pas jumis dalyvauti. Taip pat mus šiltai pasveikino ir draugė Mališauskienė.

Toliau sekė meninė programa. Vadovavo Adelė Pakalniškienė. Stasys Kuzmickas padainavo šias dainas—"Tėvynė," "Padainuočiau" ir "Kaip buvau aš jaunas." Dainos Mylėtojų choras padainavo keletą dainelių. Pijaninu akomponavo Helena Janulis.

Jonas Mileris dėkojo svečiams Rimui ir Nijolei Mališauskams už atsilankymą pas mumis ir pasakytas kalbas. Mieliems svečiams buvo įteikta kukli dovanėlė nuo organizacijos. Taip pat R. ir N. Mališauskai paliko įdomų suvenyrą mūsų organizacijoms. Širdingas ačiū jiems.

PRANEŠIMAI

Gruodžio 3 d. LLD 45 kp. priešmetinis susirinkimas, pradžia 10:30 val. ryto. Gruodžio 10 dieną klubo priešmetinis susirinkimas, pradžia 10:30 val. ryto, pietūs 12 val. Įvyks klubo salėje, 314-15 Ave. South.

Prašom visus įsitėmyti ir dalyvauti. **V. Bunkienė**

* * *

"Laisvės" vajaus proga Juozas Bakšys, norėdamas, kad sėkmingai būtų sukeltas pasibrėžtas laikraščio išlaikymui $15,000 fondas, paaukojo $82—po vieną dolerį už kiekvienus išgyventus metus. Gruodžio 20 Juozui sueis 82 metai. Gražus amžius.

Drg. Juozas Bakšys į Jungtines Amerikos Valstijas, į Lawrence, Mass., atvyko 1912 metais. Kokį laiką gyveno Bostone, vėliau persikėlė į Worcester, Mass. Visą laiką dalyvavo pažangioje veikloje, dainavo vietiniame Aido Chore, buvo prezidentu Endicut Lietuvių Klubo. Taipgi daug darbavosi Olympia Parke, kur prie gražaus ežero per 40 metų vykdavo lietuvių gražūs kultūriniai pobūviai.

Atvykęs į Floridą įsijungė į vietinę pažangiečių veiklą. Dalyvauja Dainos Mylėtojų Chore ir prisideda įvairiose pareigose Vyresniųjų Piliečių Klube.

Mūsų Juozas, galvojęs gyventi iki šimto metų, neseniai pergyveno širdies priepuolį ir dabar skundžiasi sveikatos sumenkėjimu.

Linkiu Juozui stiprios sveikatos ir sekmės!

Vajininkas P. Alekna

Padėkos žodis

Šių metų spalio 2 dieną netikėta ir staigi mirtis išskyrė iš gyvųjų tarpo mano mylimą žmoną Oną Bunkienę. Liūdėsio valandoje mano geri draugai pridavė man jėgų pergyventi širdies skausmą. Aš noriu širdingai padėkoti visiems, kurie aplankė ją šermeninėje ir gausiai palydėjo į amžino poilsio vietą.

Dėkoju: Adelei Pakalniškienei už pasakytą atsisveikinimo kalbą prie karsto ir kapinėse, broliui Valiui, brolienei Verutei už pagelbėjima sutvarkyti laidotuvių reikalą, broliui Alfonsui ir brolienei Helenai, gyvenantiems New Yorke, už prisųstas gėles, ir visiems kitiems už gėles. Taip pat dėkoju visiems už pareikštą užuojautą "Laisvėje." Lieku jums visuomet dėkingas. Siunčiu $10 "Laisvei" paramos.

Pranas Bunkus
St. Petersburg, Fla.

Tarybų Lietuva neteko žymaus žemės ūkio darbuotojo Juozas Tatoris

Vilnius. — Po sunkios ligos mirė Darbo Raudonosios Vėliavos ordino Žemės ūkio akademijos docentas, žemės ūkio mokslų kandidatas, LTSR nusipelnęs agronomas, respublikinės reikšmės personalinis pensininkas Juozas Tatoris.

J. Tatoris gimė 1905 m. rugpjūčio 31 d. Biržų rajone mažažemio valstiečio šeimoje. 1928 m. baigė Biržų gimnaziją. Tų pačių metų rudenį pasiskolinęs pinigų, išvyksta į ŽŪA Dotnuvoje. Čia jis

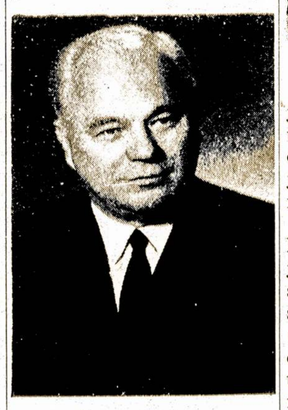

Juozas Tatoris

1928-1935 m. studijuoja agronomijos mokslus.

1937 m. J. Tatoris pradeda dirbti Kėdainių žirgyno agronomu. Trisdešimt metų dirbo gamybinį, pedagoginį, mokslinį tiriamąjį ir administracinį darbą. Nuo 1937 m. pabaigos mokytojavo žemės ūkio mokyklose Raseiniuose, Paežeriuose, Joniškėlyje. Atkūrus Lietuvoje tarybinę santvarką, J. Tatoris dirbo Belvederio pieninininkystės technikumo direktoriumi, vėliau—Žemės ūkio akademijos rektoriumi, respublikos žemės ūkio ministro pavaduotoju.

1952-1953 metais J. Tatoris įsitraukė į mokslinį tiriamąjį darbą gyvulininkystės srityje, tyrinėjo Lietuvos juodmargių karvių mišrinimo su Lietuvos žalaisiais galvijais poveikį produktyvumui.

Nuo 1960 m. J. Tatoris vadovauja ŽŪA katedrai, vėliau dirba prorektoriumi. 1964 m. jam suteikiamas docento vardas. Už nuopelnus žemės ūkiui apdovanotas "Garbės ženklo" ordinu ir medaliais. 1965 m. jam suteiktas LTSR nusipelniusio agronomo garbės vardas.

Nuo 1951 m. savo gyvenimą susiejęs su TSKP, J. Tatoris iki gyvenimo pabaigos buvo principingas komunistas, aktyvus partijos idėjų skleidėjas, aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje.

Sviesus Juozo Tatorio atminimas ilgam išliks Akademijos darbuotojų ir studentų, jo buvusių auklėtinių, žemės ūkio specialistų, visų ji pažinojusių atmintyje.

J. Tetorio palaikai palaidoti Petrašiūnų kapinėse.

Buenos Aires. — Jungtinių Valstijų valstybės sekretorius Cyrus Vance sako, kad jam pavyko Argentinos valdžią įtikinti, kad ji užgirtų ir pasirašytų sutartį, kurioje yra Lotynų Amerikoje draudžiami branduoliniai ginklai. Tai ir buvęs jo šio vizito vyriausias tikslas.

Buenos Aires. — Andes kalnuose lektuvo nelaimėje lapkričio 21 d. žuvo 45 žmonės. Viso lėktuve buvo 79 žmonės.

Varšuva. — Socialistinėje Lenkijoje yra atvykęs su oficialiu vizitu Vakarų Vokietijos premjeras Helmut Schmidt.

ĮVAIRIOS ŽINIOS

UŽ ULTIMATUMĄ PLIENO KORPORACIJOMS

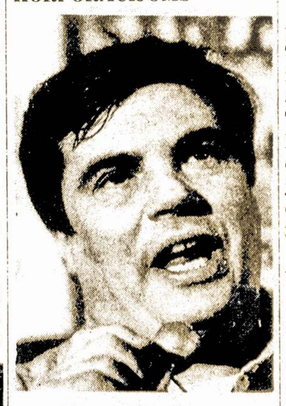

Edward Sadlowski

Sios šalies plieno pramonėje krizė tebegilėja. Kasdien tūkstančiai darbininkų atleidžiami iš darbo. Korporacijos kaltina importavimą plieno iš užsienių.

Jungtinės Plieno darbininkų Unijos eilinių narių judėjimo vadas Edward Sadlowski su tuo nesutinka. Jis sako, kad kaltos pačios plieno korporacijos. Jis siūlo valdžiai pastatyti joms ultimatumą: arba liaukitės atleidinėjusios savo darbininkus iš darbo, arba jūsų įmonės bus nacionalizuotos-paimtos į valdžios kontrolę.

IR SUOMIJOS 60-METINĖS

Urho Kekkonen

Helsinki. — Šiemet Suomija švenčia savo nepriklausomybės 60 metų jubiliejų. Jos prezidentas Urho Kekkonen šia proga atkreipė visų suomių, kad Suomija laimėjo nepriklausomybę tik Spalio Socialistinės Revoliucijos ir jos vado Lenino dėka. Prez. Kekkoken nuoširdžiai sveikino tarybinę liaudį ir džiaugėsi gerais santykiais tarp Suomijos ir Tarybų Sąjungos.

PASTABA AUTOMOBILIŲ VAIRUOTOJAMS

Washingtonas. — Orams pradedant smarkiai atšalti, Tire Industry Safety Council išleido patarimą visiems automobilių vairuotojams. Taryba pataria tuojau patikrinti savo automobilių padangas (tajerius). Šaltas oras juos labai suminkština ir padaro nesaugias. Jiems reikia įleisti daugiau oro.

Tai geras ir naudingas patarimas.

TAI LAIKOMA LABAI NEPAPRASTU ĮVYKIU

Ernest Morial

New Orleans, Louisiana. — Sio pietinių valstijų didmiesčio piliečiai naujuoju meru išsirinko juodąjį veikėją ir kovotoją prieš rasizmą Mr. Ernest Morial. Tai laikoma labai svarbiu ir reikšmingu įvykiu.

KVIBEKO LIBERALAI UŽ NAUJĄ KONSTITUCIJĄ

Montreal. — Kvibeko provincijos liberalų partija, kuri priešinga provincijos atsiskyrimui nuo Kanados, reikalauja, kad Kanadoje būtų priimta nauja konstitucija, kuri suderintų federalizmą su prancūzų nacionalizmu. Jiems nebeliktų reikalo Kvibeką paskelbti nepriklausoma valstybe.

VISI PATARĖJAI IŠ SOMALIJOS IŠSIKRAUSTĖ

Mogadishu, Somalija. — Kadangi Tarybų Sąjunga ir Kuba simpatizuoja Ethiopijai, prieš kurią Somalija kariauja, tai Somalijos valdžia su jomis nutraukė diplomatinius santykius ir pareikalavo, kad visi jų patarėjai tuojau išsikraustytų. Taip jau ir padaryta.

Šiame kare Somalija yra agresorė.

Prezidentas ir jo žmona pasitinka Irano karalių

Washingtonas. — Kai lapkričio 15 dieną prie Baltųjų Rūmų pasirodė Irano karalius diktatorius Mohammed Reza Pahlavi, jį pasitiko apie 1,000 jaunų iraniečių demonstrantų, daugumoje studentų. Jie čia susirinko ne karalių pasveikinti, bet prieš jį protestuoti ir reikalauti, kad Irane būtų paleisti iš kalėjimo tūkstančiai politinių kalinių.

Washingtono policija buvo tokiam įvykiui gerai prisirengus, apsiginklavus ne tik šautuvais ir lazdomis, bet ir ašarinėmis bombomis. Ir kai dalis demonstrantų įsakymo nepaklus ir bandė prieiti arčiau prie karaliaus, prieš juos policija paleido darban lazdas ir dujas. Dujų buvo paleista tiek daug, jog jos pasiekė ir mūsų prezidentą Carterį ir jo žmonelę. Nuotraukoje matome, kaip jiedu nuo jų "gailiai verkia."

San Francisco, Cal.

ATŽYMĖJIMAS DIDŽIOSIOS SPALIO REVOLIUCIJOS—

60-sios metines ir turistai svečiai

Garbingus metinius paminėjimus suruošė San Francisco American-Russian institutas, kuris taipgi švenčia savo 45 metų gyvavimo sukaktį. Didžiosios Spalio revoliucijos 60 metinių atžymėjimo renginys įvyko lapkričio 13 dieną First Unitarian Church San Francisco. Dalyvių prisipildė nemaža šios buvainės salė.

Prieš pradedant programą, Instituto pirmininkė Ksavera Karosiene entuziastiškai, šiltai pasveikino renginio dalyvius su Didžiosios Spalio socialistines revoliucijos 60-sioms metinėms ir pristatė vietinį rašytoją, kalbininką Mike Davidow vesti šio renginio pirmininko pareigas. Davidow pasveikinęs dalyvius, pabrėžė ką pasauliui davė Spalio revoliucija per tuos 60 metų.

Programa buvo turtinga keliais žymiais kalbėtojais ir įspūdinga menine programa. Pirmininkas iškviete į sceną nemažą grupę artistų su jų meliodingomis dainomis ir muzika, kuriuos dalyviai audringais aplodismentais gausiai sveikino. Paskui sekė žymus koncertų pianistas Jonathan Radal, kuris žavėjo publika savo klasiška muzika.

Prie to, šioje įspūdingoje sukaktyje dalyvavo dvi turistinės grupės iš Tarybų Sąjungos, kurios susidėjo 40 asmenų. Pirmininkas Davidow šiltai pasveikinęs turistus iš toli ir įvardindamas juos, pristatė gausiai publikai, kuri sutiko juos gausiais aplodismentais.

Beje, džiugu, kad tarpe tarybinių turistų radosi du mūsų mieli tėvynainiai, tai didžiai gerbiami Jonas Razumas, Kauno miesto vykdomojo komiteto pirmininkas, ir Vladas Tūska, Rokiškio rajono kolūkio pirmininkas.

Toliau pirmininkas perstatė žurnalistą ir už pasauline taiką žymų kovotoją Albert Kahn, kuris šiltai pasveikinęs sukakties dalyvius, sakė, kad mūsų šalis Amerika su jos įžengimu į trečiąjį šimtmetį, turėtų užmegsti glaudžius, tvirtus draugystes ryšius su Tarybų Sąjunga ir visu pasauliu, kad pasauline taika gyvuotų amžinai.

Buvo daugiau kalbėtoju, kurie visi jausmingai sveikino Spalio revoliucijos 60 metines ir linkėjo pasauliui visuotinos taikos. Prie to, pirmininkas iškvietė turistinės grupes tris ukrainiečių artistes, kurios žavėjo publiką jų koncertų ir liaudies dainomis ir muzika. Taipgi turistinės grupės nariai Yuri ir Litphia Mozzhukin pademonstravo nuostabias magijos—gudrybes. Su tuo baigėsi šis garbingas, šaunus paminėjimas.

Beje, pirmininkas Davidow prašė aukų, sakydamas, kad prie šių dienų brangumo Instituto ir Holland Roberts Centro palaikymas ir kiti reikalai reikalauja nemažai lėšu. Na, ir paminėjimo dalyviai nepašykštėjo, sudėjo virš du tūkstančius dolerių. Taipgi tarybinių grupių nariai buvo pakviesti į Holland Roberts Centrą užkandžiams, kur vyko draugiški pokalbiai. **M. B-tė**

New Haven. — Kaip žinia, jau ilgokas laikas tęsiasi Yale universiteto tarnautojų ir darbininkų streikas. Mokyklos vadovybė ir miesto valdžia, matyt, pasimojo jėga streiką sulaužyti. Lapkričio 21 d. suareštavo 33 studentus ir 26 streikierius.

MIAMI, FLORIDA

Gražiai paminėjome Spalio Revoliuciją

Lapkričio 13 diena buvo ne tik tikslu, bet ir dalyvių skaičiumi sėkminga sueiga. Sioje LLD 75 kuopos sueigoje padaryta graži parama mūsų pažangiosios spaudos išlaikymui ir paminėta istorinė Spalio revoliucijos 60-ta sukaktis. Tarpe dalyvių buvo svečių iš Kanados ir vietinių, kuriuos rečiau sutinkame LSK salėje.

LLD kuopa didžiai dėkinga draugėms ir draugams, kurie darbavosi skanių pietų ruošoje ir atliko kitus darbus šioje sueigoje. Virtuvėje darbavosi Valentina, Alex ir Juozas Nevinsai. Kitus darbus atliko Natalija, Augustas Iešmantai, M. Navickienė, Marie Koch, Čelkienė ir kitos draugės. Neatsiliko ir vyrai—F. Mankauskas, J. Smalenskas, Čelkis ir kiti. Dėkojame visiems ir visoms, kurie prisidėjo aukomis ir dovanomis. Stai draugas Juozas Čelkis iš Ft. Lauderdale. Sioje sueigoje jis jau atšventė savo gyvenimo 90 metų sukaktį ir per mane jis įteikė į "Laisvės" išlaikymo fondą—90 dolerių. Garbė tau, Juozai!

Meninė-kultūrinė programa

Šiai sueigai tikslinga buvo ir programa. Ypatingai šiai programai laukėme ir sulaukėme garbingą svečią, Tarybų Sąjungos konsulo antrąjį sekretorių Rimgaudą K. Mališauską, lietuvių tautos respublikos atstovą. Malonu buvo susitikti su svečiu ir jo žmona. Tai jauni, draugiški buvo mūsų svečiai. Tik apgailėtina, kad jie negalėjo bent keletą dienų paviešėti Miamyje ir turėjo greitai grįžti prie savo atsakingo darbo.

Meninę programą pradėjo vietinis Aido choras. Gražiai pasirodė vietinis solistai—Mae Gabrėnienė ir Augustas Iešmanta. Paskiau sekė abiejų solistų duetas. Kaip chorui, solistams, duetui vadovavo ir akompanavo muzikos mokytoja Birutė Ramoškaitė. Gražiai pasirodė dainos programoje Ukrainiečių choras, kuriam vadovauja J. Magarovskis. Ukrainiečiai palaiko kaip tradiciją, scenoje panaudodami savo tautinę aprangą. Tai gražu klausyti, ir juos matyti. Mes taip pat dėkingi, kad į mūsų renginius visuomet atsilanko skaitlingas būrys ukrainų tautos draugų.

Baigus meninę programą sekė kalbos Spalio revoliucijos klausimu. Ukrainietis J. Magarovskis kalbėjo visiem suprantama anglų kalba. Jis nušvietė Spalio revoliucijos 60 metų istoriją. Kalbėtojas nurodė, kaip Spalio revoliucija nugalėjo visus imperializmo reakcijos puolimus prieš Tarybų Sąjungą ir socializmo šalis sustiprėjo, suklestėjo visose gyvenimo sferose. Kaip ir Ukraina, Lietuva socializmo sąlygose sukūrė ekonominį ir kultūrinį gražesnį ir laimingesnį gyvenimą.

Paskiau estradoje pamatėme visų laukiamą svečią, Tarybų Lietuvos atstovą R. Mališauską. Jis kalbėjo lietuvių ir rusų kalbomis. Kalbėtojas sveikino mus Tarybų Lietuvos tautiečių vardu, linkėjo mums sveikatos ir energijos visuomeninėje veikloje. Sueigos dalyviai gausiais aplodismentais dėkojo visiems, kurie dalyvavo šios iškilmės programoje.

Baigus meninę ir kalbų programą, vyko malonūs asmeniški pokalbiai su draugais Mališauskais. Sueiga baigėsi draugiškoje nuotaikoje. **V. Bovinas**

Parsiduoda

Florida—Trijų miegrūmių apartamentas, pilnai baldais išruoštas. Namas turi 30 apartamentų, neleidžiama inamių su vaikais bei gyvuliais. Namas randasi arti restauranų, krautuvių ir busų. Kaina $10,000.
Mrs. M. Koch
17300 N. E. 23rd Ave.
No. Miami Beach, Fla. 33160

ST. PETERSBURG, FLA.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

mano mielo vyro

Viktoro J. Valley

Sių metų lapkričio 5 dieną sukako vieneri metai nuo mano brangaus gyvenimo draugo Viktoro mirties.

Nors negailestinga mirtis mus išskyrė, bet mintyse ir širdyje jis gyvens . . . Gyvens ir jo atlikti darbai . . .

Liūdinti žmona
EVA VALLEY

To All Senders of GIFT-PARCELS to the Soviet Union

The longshoremen strike is settled. All parcels held by the U. S. Postal Service are now being shipped to their destinations.

Bring or send your gift parcels immediately to any of our offices and they will be processed for immediate shipment.

A HAPPY HOLIDAY TO ALL OUR CUSTOMERS

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
Executive Offices:
723 Walnut St., Philadelphia, Pa. 19106
212 Fifth Ave., New York, N. Y. 10010

Binghamton, N. Y.

Iš LDS 1 kuopos susirinkimo

Kuopos susirinkimas įvyko lapkričio 5 dieną. Dalyvavo daug kuopos narių ir visa valdyba. Kaip ir visados, iš eilės valdybos nariai pateikė raportus ir sąskaitas. Pasirodė, kad visi kuopos reikalai vedami tvarkingai. Raportai vienbalsiai priimti.

Komisija pateikė raportą iš LDS 6 kp. spalio 8 dienos parengimo-vakarienės ir filmų rodymo. Filmus mums parodė ir paaiškino apie Lietuvą mūsų Susivienijimo prezidentas Servit Gugas. Mūsų parengimas buvo sėkmingas. Komisija pranešė, kas prisidėjo šiame parengime su darbu bei maistu ir dovanomis. Komisija visiems jiems nuoširdžiai padėkojo.

Susirinkime buvo sumanymas paaukoti laikraščiams "Laisvei" ir "Vilniai." Nutarta paaukoti po $10. Taip pat ir pavieniai dalyviai prisidėjo su aukomis. "Laisvei" aukojo O. Wellus $10, M. Lynn $10 ir A. Yudikaitienė $5. "Vilniai aukojo: O. Wellus $5, Yudikaitienė $5 ir M. Lynn $3.

Mūsų prezidentas Servit Gugas ir jo žmona yra labai malonūs žmonės. Buvo labai smagu su jais pasikalbėti.

* * *

Sekantis LDS 6 kuopos susirinkimas įvyks gruodžio 3 dieną toje pačioje vietoje. Pradžia 1 val. po pietų. Prašome visus narius dalyvauti, nes turėsime daug svarbių reikalų atlikti.

Praeitame susirinkime mūsų pirmininkė ir finansų sekretorė mus pavaišino užkandžiais ir kava. Ačiū joms.
M. L.

Mexico City. — Siaurvakarinėje Meksikos dalyje lapkričio 21 d. įvyko žemės drebėjimas.

Boston, Mass.

LIŪDNA ŽINIA

Spalio 31 dieną mirė Stasys Rainard ir buvo palaidotas lapkričio 3 dieną Mt. Hope kapinėse, kur ir jo žmona Julia jau senokai ilsisi.

Išvežant į Yakvonio laidotuvių koplyčios, Brockton, Mass., Elzbieta Repšienė pasakė atsisveikinimo kalbą. Ji sakė: Visų mūsų gerbiamas, mylimas ir veiklus draugas išsiskyrė iš gyvųjų tarpo, nors dar ir labai norėjo gyventi. Jis darbavosi iki paskutinių gyvenimo dienų Cambridgė Klube kaipo raštininkas ir direktorius. Sveikatai pašlijus, jis prisiuntė rezignacijos laišką, kuris buvo Klubo susirinkime perskaitytas ir kuriame jis rašė: "Aš jau apleidau savo butą ir nuėjau gyventi į slaugymo namus, iš kur jau nemanau gyvas išeiti ir vėl su jumis darbuotis." Susirinkime užviešpatavo tyla, tik girdėjosi gilūs atsidusimai . . . Velionis taipgi buvo LLD ir LDS kuopą narys ir "Laisvės" ir "Vilnies" vajininkas. Kai Bostone gyveno, Stasys darbavosi visose darbininkų organizacijose. Taipgi ir Brocktone . . .

Stasys paliko sūnų Leo, kuris rūpinosi savo tevelį gražiai laisvai palaidoti. Jam padėjo jo žmona. Tik trys anūkai ir anukė negalėjo dalyvauti laidotuvėse, nes toli gyvena ir negalėjo išlikti iš darbo.

Kapinėse vėl Repšienė tarė žodį. Po tam laidotuvių direktorius visus dalyvius užkvietė sugrįžti į jo namus pietums. Tik keletas mašinų tesugrįžo. Mat, kapinės randasi Dorchesterio apylinkėje, tai biskį toloka atgal važiuoti ir paskui grįžti namo. Kurie sugrįžome, nesigailėjome. Vaišės buvo įvairios ir skanios. **E. R.**

Iš tarybinės dailės parodos

Praeitą savaitgalį, lapkričio 19 ir 20 dienomis, Manhattane, Gramercy Park viešbutyje vyko Tarybų Sąjungos dailininkų kurinių paroda. Ją suruošė National Council of American-Soviet Friendship. Paroda buvo atidaryta penktadienio, lapkr. 18 d. vakare su vaišėmis. Kurie dalyvavome, pasimokėjome po penkis dolerius. Buvo trumpa ir kalbų programėlė. Kalbėjo keletas amerikinių ir tarybinių dailininkų. Visi kreipė dėmesį į šios parodos ir kitokių formų bendradarbiavimo tarp mūsų Jungtinių Valstijų ir Tarybų Sąjungos svarbą.

Parodoje buvo eksponuojami dailės kūriniai iš vienuolikos tarybinių respublikų. Tarybų Lietuvos dailininkus atstovavo: Gražina Didelytė su kūriniu "The Depths" (Copper engraving), Vincentas Rimtautas su "View of Vilnius from Basanavičius Street" (Woodcut), Ikanas Saulius su "Rythms of a New City" (Color linocut) ir Aldona Skirutytė su "There will Be New Forest" (Color linocut).

Tarp šių dailės kūrinių buvo korta su paaiškinimu apie Tarybų Lietuvą—apie jos geografiją, gyventojų skaičių, pramonę ir t. t.

Paroda buvo suruošta kaipo Socialistinės Spalio Revoliucijos 60-metinio jubiliejaus atžymėjimo dalis. Amerikos-Tarybų Sąjungos Draugystės Taryba, kuriai vadovauja Rev. Mumford, nusipelno didelę padėką už šios įdomios parodos suruošimą. Tik gaila, kad ji tesitęsė dvi dienas. Ne visi dailę ir Amerikos-Tarybų Sąjungos draugystę mylintieji newyorkiečiai galėjo ją pamatyti. **Rep.**

Žieminė ekskursija į Tarybų Sąjungą

New York, N. Y. — Pranešama, kad National Council of American-Soviet Friendship Council ruošia plačią žieminę ekskursiją į Tarybų Sąjungą. Tai bene bus pirmas toks bandymas. Grupė išvyks gruodžio 18 dieną iš Kennedy aerodromo. Jos viešnagė tęsis dvi savaites. Aplankys tris didmiesčius—Maskvą, Leningradą ir Kievą. Kelionės kaina tiktai $935.

Norintieji važiuoti turi susisiekti su Anniversary Tours, Inc., 250 West 57th St., Rm.: 1428, New York, N. Y., 10019.

"Laisvės" direktoriams

Pirmadienį, lapkričio 28 d., 2 val. po pietų, įvyks "Laisvės" direktorių posėdis Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.
A. R., Sekr.

BROCKTON, MASS.

Mirus

Stanley Rainardui

Reiškiu gilią užuojautą sūnui Leo ir jo šeimai, taipgi visiems artimiesiems ir draugams.

JONAS GRYBAS
Richmond Hill, N. Y.

BROCKTON, MASS.

Mirus

S. Rainardui

Reiškiame širdingą užuojautą velionio sunui Leo ir jo šeimai, giminėms, draugams ir draugėms Amerikoje ir Tarybų Lietuvoje.

PETRONE ŽUKAUSKIENĖ
HELEN IR WILFRED BOND
RODNEY BOND
Westwood, Mass.

GARDNER, MASS.

Mirus

Amelia Simėnas

1977 m. spalio 8 d.

Reiškiame nuoširdžią užuojautą sūnui Joseph Simėnas, marčiai Ida, dukrai Celia ir jos vyrui Wally Orre, anūkams Scott, Sally Ann, Albert, Cindy ir Gregory; taipgi giminėms Mathew, Anna ir Henry Stonie.

Mes liūdime su Jumis.

Brolis ir brolienė —
STEPHEN ir BLANCHE SHLAKIS
Lawrence, Mass.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Joseph J. Garszva

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.
104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas: 846-1970

TARP LIETUVIŲ

Praėjusią savaitę "Laisvės" svetainę apdovanojo Stasys Stasiukaitis (Stanley Stasi) puikiu magnetofonu (stereo). Dėkojame.

* * *

Praėjusį penktadienį visa Malin-Malinauskų šeima turėjo vykti ant greitųjų į Minersville, Pa. Onos Malinauskienės sesutės dukra Anna Miles mirė, tad mūsų "Laisvės" laikraščio ekspeditorius Bill Malin, jo sesutė Helen Moody ir mama Ona Malinauskienė dalyvavo šermenyse. Laidotuvės buvo šeštadienį. Reiškiame gilią užuojautą Malin šeimai.

* * *

Praėjusį sekmadienį grįžo iš Kalifornijos žurnalistas Jonas Lukoševičius, kuris ten išbuvo apie dvi savaites ryšium su Tarybų Sąjungos nacionalia paroda, kuri vyksta Los Angeles mieste. Draugas Lukoševičius pavažinėjo ir toliau—buvo San Francisce, ir kitose įdomiose vietose. **Ieva**

BRIEFS

N. Y. Aido Chorus had its rehearsal Saturday, Nov. 19. We started to learn one brand new song also. Later we talked about the Laisve concert and two coming events—a welcome home party for our chorus president Paul Venta and our soloist Nellie Venta, which will be held Saturday, Dec. 3 in the afternoon, and a New Year's affair which will be Sunday, January 1 in the Laisve hall.

After the rehearsal and the meeting we had refreshments, some of which were donated by Ona Babarskas and Ilse Bimba. Thanks!

A big thanks also to our chorus member and soloist Victor Becker for giving us much pleasure by letting us listen to the recordings he is making of our singing.

Andy and Aldona Anderson donated 7 dollars to the chorus. Thanks!

* * *

Nadine St. Clair

Hard hat Nadine St. Clair of Medfield, Mass., has a job of breaking up concrete with a 60 pound jackhammer. She is 22 years old and has been employed over a year by the Whitaker Co. in Bridgewater, Mass. Who says that women don't do rough work in the United States?

* * *

A collection of short pieces by individuals on how they have related to the Rosenberg—Sobell case over the past 25 years and how it has affected their personal and political development will be produced this year by the National Committee to reopen the Rosenberg Case. **Ilse**